

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK MÜSİKİSİ ANASANAT DALI
TÜRK MÜSİKİSİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**YAREN GELENEĞİ BAĞLAMINDA SİMAV YÖRESİNE
AİT SARI VE MOR ZEYBEKLER'İN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Furkan AKYEL**

**Danışman
Doç. Ezgi SAYDAM**

İstanbul 2021

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK MUSİKİSİ ANASANAT DALI
TÜRK MUSİKİSİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**YAREN GELENEĞİ BAĞLAMINDA SİMAV YÖRESİNE
AİT SARI VE MOR ZEYBEKLER'İN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Furkan AKYEL**

**Danışman
Doç. Ezgi SAYDAM**

İstanbul 2021

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Türk Musikisi Anabilim/Anasanat Dalı Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Furkan AKYEL tarafından hazırlanan “Yaren Geleneği Bağlamında Simav Yöresine Ait Sarı Ve Mor Zeybekler’ in İncelenmesi” konulu çalışması jürimizce Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi:
28/06 /2021

Jüri Üyesinin Ünvanı, Adı, Soyadı ve Kurumu:

İmzası

Jüri Üyesi : Doç.Ezgi SAYDAM
Haliç Üniversitesi Konservatuarı Tiyatro Anasanat Dalı

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Güldeniz EKMEK
Haliç Üniversitesi Konservatuarı Türk Musikisi Anasanat Dalı

Jüri Üyesi : Prof. Uğur TÜRKMEN
Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Devlet Konservatuarı Müzikoloji

Bu tez yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu'nun kararıyla kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Hatice Yorulmaz
Vekil Müdür

YAREN GELENEĞİ BAĞLAMINDA SİMAV YÖRESİNE AİT SARI VE MOR ZEYBEKLER'İN İNCELENMESİ

ORJİNALLİK RAPORU

% 7	% 7	% 0	% 3
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	www.atam.gov.tr İnternet Kaynağı	% 2
2	tez.yok.gov.tr İnternet Kaynağı	% 1
3	Submitted to The Scientific & Technological Research Council of Turkey (TUBITAK) Öğrenci Ödevi	% 1
4	Submitted to Ondokuz Mayıs Üniversitesi Öğrenci Ödevi	% 1
5	www.habitat.org.tr İnternet Kaynağı	% 1
6	www.oocities.org İnternet Kaynağı	<% 1
7	Submitted to TechKnowledge Turkey Öğrenci Ödevi	<% 1
8	archive.org İnternet Kaynağı	<% 1

www.coursehero.com

28/06/2021

TEZ ETİK BEYANI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Yaren Geleneği Bağlamında Simav Yöresine Ait Sarı ve Mor Zeybekler 'in İncelenmesi” başlıklı bu çalışmayı baştan sona kadar danışmanım Doç. Ezgi SAYDAM’ın sorumluluğunda tamamladığımı, verileri/örnekleri kendim topladığımı, kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim.

Furkan AKYEL

ÖNSÖZ

Danışmanım Doç. Ezgi SAYDAM' a teşekkür ederim. Çalışmamda bana yol gösteren ders dönemim ve tez yazım sürecim boyunca benden bilgi birikimini saklamayan Dr. Öğr. Üyesi Güldeniz EKMEN' e emeklerinden dolayı teşekkürü borç bilirim. Tez yazım sürecim boyunca her türlü desteği sağlayan Kübra GÖKÇE' ye teşekkürü borç bilirim. Çalışmamı yürütebilmem için destek olan Simav Sarı ve Mor Zeybekler yaren üyelerinden Büyük Yâren Başı Rıza MERT' e, Sözcü Hakan KALAYCIK 'a ve diğer tüm yaren üyelerine, Cumhuriyet Yareni Büyük Yaren başı Süleyman KOÇAK' a, Makamsal analiz konusunda bilgilerini esirgemeyen değerli hocam Öğr. Gör. Alper DEMİR' e, Ritim ve Türkü notasının dijital ortama aktarılmasında destek sağlayan Barış ÖZÇELİK' e, Öğr. Gör. Hasan Ali DAĞLI' a, Ozan ŞAHİN' e, Tez yazım sürecimde yardımcı olan değerli hocam Öğr. Gör. Osman Fethi ARK' a ve Öğr. Gör. Yusuf Ziya BEYDÜZ 'e, Halk oyunları konusunda bilgilerini esirgemeyen abim Mehmet SEVİM' e ve Mehmet MEMİŞ' e, yaren müzikleri için destek sağlayan Muharrem IŞIK' a, İsmail ÇIRAKMAN' a ve Uğur KARAYÖRÜK' e, tüm hayatım boyunca üzerimden desteklerini esirgemeyen aileme teşekkürü borç bilirim.

Temmuz, 2021

Furkan AKYEL

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

TEZ ETİK BEYANI	iii
ÖNSÖZ	
iv	
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	vii
ŞEKİLLER	viii
ÇİZELGELER	ix
ÖZET	x
ABSTRACT	1
1. GİRİŞ	1
2. GENEL BİLGİLER	3
3. GEREÇ VE YÖNTEM	5
3.1. Araştırmanın Amacı	5
3.2. Araştırmanın Evreni	5
3.3. Araştırmanın Örneklemi	5
3.4. Çalışmanın Yeri ve Zamanı	5
3.5. Araştırma Yöntemi	5
4. SİMAV İLÇESİ TARİHÇESİ	7
5. TÜRK KÜLTÜRÜNDE YAREN TEŞKİLATI	8
5.1. Yaren Teşkilatlarının Varsayılan Temelleri	9
6. SİMAV İLÇESİNDE YAREN TEŞKİLATI	10
6.1. Simav İlçesinde Bulunan Yarenler	11
6.2. Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yareni Tarihçesi	12
6.3. Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yareninin Kuruluş ve İşleyişi	14
6.3.1. Yarende Üye Alımı ve Yaş Sınırı	14
6.3.2. Yarende Mertebe	14
6.3.3. Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yareni Kuruluşu	15
6.3.4. Yarenin Yemin Töreni	16
6.3.5. Yaren Teşkilatını Yönetenler	19
6.3.5.1. Köşe İhtiyarı	19
6.3.5.2. Büyük Yaren Başı	19
6.3.5.3. Küçük Yaren Başı	20
6.3.5.4. Yaren Sözcüsü	20
6.3.5.5. Muhasip	20
6.4. Yaren Toplantı Kuralları	20
6.5. Yaren Toplantılarının Türleri	21
6.6. Yaren Toplantılarında Geleneksel Giyim ve Kuşam	21
6.7. Yaren Toplantılarında Ev Açma	24
6.8. Yaren Toplantılarına Geliş	24
6.9. Yaren Toplantılarında Selamlaşma	25

6.10. Yaren Toplantılarında Oturma Düzeni	25
6.11. Yaren Toplantılarında Yiyecek ve İçecek Sunumu	26
6.12. Yarende Değiş Atmak	28
6.13. Yaren Mahkemesi	28
7. SİMAV İLÇESİNDE MÜZİK ÖZELLİKLERİ	30
7.1. Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yaren Toplantısında İcra Edilen Müzikler	31
7.2. Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yaren Toplantısında Oynanan Oyunlar	32
7.3. Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yareninde Oynanan Oyun Türküleri Analizi.	35
7.4. Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yareninde İcra Edilen Türkülerin Notaları, Makam ve Ritim Analizleri	36
7.4.1. Üç Giderim	36
7.4.2. Bağlarında Üzüm Var	40
7.4.3. Delhadır	44
7.4.4. Döşemedir Koca Konak	47
7.4.5. Eskin Deresi	50
7.4.6. İslamoğlu	54
7.4.7. Baskın Zeybeği	58
7.4.8. Cezayir	61
7.4.9. Gediz Pazarı	64
7.4.10. Dağ Başında Kestane	68
8. DAĞDAN İNME (4 EYLÜL SİMAV KURTULUŞ GÜNÜ)	72
9. YARENDE MENDİL YAKMA	74
10. SONUÇLAR	75
11. KAYNAKLAR	78
12. EKLER	80
13. ÖZGEÇMİŞ	86

KISALTMALAR

CM	: Santimetre
TDK	: Türk Dil Kurumu
Vb	: Ve Benzeri
YY	: Yüzyıl

ŞEKİLLER

Sayfa No

Şekil 6.1. Yemin Tutanağı Örneği	17
Şekil 6.2. Yemin Tutanağı Örneği	18
Şekil 6.3. Yaren Yemin Töreni Fotoğrafı	19
Şekil 6.4. Yarende Geleneksel Olarak Giyilen Sarı Renkte Kıyafet Örneği	22
Şekil 6.5. Yarende Geleneksel Olarak Giyilen Mor Renkte Kıyafet Örneği	23
Şekil 6.6. Yarende Giyim Kuşam Tişört Örneği	24
Şekil 6.7. Oturma Düzeni	25
Şekil 6.8. 08.11.2018 Tarihli Yapılan Görüşme Sırasında Çekilen Sofra Düzeni	26
Şekil 6.9. Yaren Toplantılarında Yiyecek ve İçecek Sunumu	27
Şekil 6.10. Yaren Toplantılarında Tepsi Sunumu.....	27
Şekil 7.1. “Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yareni”	34
Şekil 7.2. Yaren Toplantılarında Oyun Örneği.....	34
Şekil 7.3. Üç Giderim Notası.....	39
Şekil 7.4. Üç Giderim Ritim Notası.....	40
Şekil 7.5. Bağlarında Üzüm Var Notası	42
Şekil 7.6. Bağlarında Üzüm Var Ritim Notası	43
Şekil 7.7. Delhadır Notası.....	46
Şekil 7.8. Delhadır Başındayım Ritim Notası.....	47
Şekil 7.9. Döşemedir Koca Konak Nota.....	48
Şekil 7.10. Döşemedir Koca Konak Ritim Notası	49
Şekil 7.11. Eskin Deresi Nota	52
Şekil 7.12. Eskin Deresi Ritim Notası	53
Şekil 7.13. İslamoğlu Notası.....	56
Şekil 7.14. İslamoğlu Ritim Notası.....	57
Şekil 7.15. Baskın Zeybeği Nota	59
Şekil 7.16. Baskın Zeybeği Ritim Notası	60
Şekil 7.17. Cezayir Notası	62
Şekil 7.18. Cezayir Ritim Notası	63
Şekil 7.19. Gediz Pazarı Notası	66
Şekil 7.20. Gediz Pazarı Ritim Notası	67
Şekil 7.21. Dağ Başında Kestane Nota	70
Şekil 7.22. Dağ Başında Kestane Ritim Notası	71
Şekil 8.1. 6.Dağdan inme 4 Eylül Kurtuluş Günü Dağdan İnme Fotoğrafı.....	77

ÇİZELGELER

Sayfa No

Çizelge 7.1. Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yareninde Oynanan Oyun Türküleri Analizi.....	35
Çizelge 7.2. Üç Giderim	36
Çizelge 7.3. Bağlarında Üzüm Var	40
Çizelge 7.4. Delhadır	44
Çizelge 7.5. Döşemedir Koca Konak.....	47
Çizelge 7.6. Eskin Deresi.....	50
Çizelge 7.7. İslamoğlu	54
Çizelge 7.8. Baskın Zeybeği	58
Çizelge 7.9. Gediz Pazarı.....	64
Çizelge 7.10. Dağ Başında Kestane.....	68

ÖZET

YAREN GELENEĞİ BAĞLAMINDA SİMAV YÖRESİNE AİT SARI VE MOR ZEYBEKLER'İN İNCELENMESİ

Bu çalışma Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Musikisi Ana Sanat Dalı Tezli Yüksek Lisans programı tez çalışması için yapılmıştır.

Yaren geleneği bağlamı içine giren, Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yareni için yakın zamanda yapılan kaynakların yetersiz olmasından ve yaren geleneği içindeki yerini araştırmak için hazırlanmıştır. Yaren geleneğinin temelini Orta Asya'ya dayandığı ve Anadolu'da erkek sohbet toplantıları başlığı altında varlığını sürdürmekte olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Anadolu'da bu sohbet toplantıları yaşatıldığı yöreye ve yöre özelliğine göre isim almışlardır. Yapılan araştırmalar sonucunda Simav'da bu toplantılara yaren denildiği bilgisine ulaşılmış ve yörede yaren kavramının kardeşlik olarak kullanıldığı görülmüştür. Bu çalışma günümüzde yaşatıldığı hali ile Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yaren Geleneğini anlatmaktadır. Alan araştırması yapılarak çalışmada günümüzde icra edilen şekli ile eserler notaya alınıp, makam ve ritim analizleri yapılmıştır. Çalışma nitel bir araştırma olup gözlem ve görüşme metotları ile oluşturulmuştur.

Çalışmanın sonuç bölümünde ise Türk Kültürünün ve Türk halk müziğinin temel taşlarından olan Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yareninin kuruluş tarihinden bu yana hiçbir değişiklik göstermediği, Türk Milli Kültür anlayışının olduğu gibi yaşatıp devamlılığını sağladığı, Yaren geleneğinin günümüzdeki yaşatılma durumu ile yapılacak çalışmalara katkı sağlayacağı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yaren, Kültür, Türk Halk Müziği,

1. GİRİŞ

Türk Millî Kültürümüzün içinde eğlence unsuru büyük bir önem taşımaktadır. Bu eğlence unsurlarından erkek sohbet topluluklarının çatısı altında Anadolu'nun birçok ilinde hala varlığını devam ettiren farklı isimler ve farklı ritüeller içeren kolları bulunmaktadır. Erkek sohbet toplantılarının temelini toy ve şölenlere bağlandığını söyleyebilmekteyiz. Toy ve şölenler eski zamanlarda eğlence amaçlı yapılan yemekli etkinlikler olarak bilinmektedir.

“Şölen: Ziyafet, belli bir amaçla düzenlenen eğlence.” (Türk Dil Kurumu, 2021)

Gökhan Ekim'e (2012) göre: “Sohbet toplantıları işlev ve içerik benzerlikleri ile geçmişte yapılan toy ve şölenlerin devamı niteliğindedir.”

Erkek sohbet toplantılarının amacı: Türk Milli kültürünün korunup devamlılığının sağlanmasıdır.

Aksaray'ın ifade ettiğine (2018) göre: “Kültür; yapısında barındırdığı din, dil, tarih, edebiyat, sanat, müzik vb. konulardan ele alındığında çok geniş bir yelpazeye sahiptir. Bahsedilen konulara ait olay ve olguların paylaşarak kabul görmesi sayesinde kültürel unsurlar ortaya çıkar ve sürekliliği sağlandığında ise kalıcılık kazanır. Bu sayede toplumda zengin bir kültür birikimi oluşur. Kültür, birleştirici ve bütünleştirici gücü sayesinde insanların birbiriyle kaynaşıp kenetlenmesine katkı sağlar.”

Erkek sohbet toplantıları Anadolu'da çeşitli adlarla isimlendirilmişlerdir. Bunlar: Elazığ'da kürsü başı, Şanlıurfa'da sıra gecesi, Çankırı'da yaren sohbetleri, Kütahya'da yaren toplantıları, Balıkesir'de barana, Konya'da yatsı oturumları olarak tanınmaktadır. Bu toplantıların esnaf teşkilatı olarak bilinen ahilikle ilişkisi vardır.

Güllülü'nün ifade ettiğine (1977) göre:

“Ahi Birlikleri hakkındaki ilk bilgilerimiz, 1300 yılında Anadolu'yu dolaşan Faslı dünya seyyahı İbni Batuta'nın anlattıklarına dayanmaktadır.”

Yaşar Bozyiğit'e (2020) göre: “Ahilik ahiler tarafından Anadolu'nun birçok yerinde kurulan esnaf ve zanaatkarlar birliği olarak bilinmektedir. Kurulma amaçları

ise halka maddi ve manevi güç vermektir. Kurdukları bu birlik içinde öğrenim geleneğini usta- çırak ilişkisi ile sağlamışlardır.”

Sohbet toplantılarında da aynı şekilde usta- çırak ilişkisi ile meslek öğretilirken yapılan toplantılarında ahlaki değerler öğretilmektedir. Görüldüğü üzere ahilik ve sohbet toplantılarının asıl amacı halkın maddi ve manevi anlamda refah düzeyinin artırılıp Türk Milli geleneğinin, örf ve adetlerinin korunup yaşatılmasıdır.

Çalışmamızın konusu olan Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yareni, erkek sohbet toplantılarının bir kolu olup uzun yıllardan beri varlığını sürdürmekte olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Yörede genellikle halk müziği icra edilmekte olup yörenin kendine ait türküleri mevcuttur. Oyun olarak ise ağır ve hareketli zeybek oynanmaktadır. Kullanılan çalgılar ise Ege Bölgesi’nde genellikle hâkim olan bağlama, ud, klarnet, cümbüş, davul vb. çalgılardır. Yapılan çalışmanın amacı: Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yareninin yarenlik bağlamında incelenmesidir.

Bu sebeple çalışmanın 4.bölümü: “Türk Kültüründe Yaren Teşkilatı” başlığı altında yarenliğin ne demek olduğu, temellerinin nereye dayandığı, tarihçesi vb. bilgileri kapsamaktadır.

Çalışmanın 5. Bölümü: “Simav İlçesinde Yaren Teşkilatı” başlığı altında Simav ilçesinde bulunan yarenler, Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yareninin tarihçesi, Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yareninin işleyişi; üye alımı, yarende mertebe, yemin töreni, kurallar, oynanan oyunlar, çalınan türküler vb. şeklinde olan Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yarenine özgü bilgileri içermektedir.

08.11.2018 ve 02.02.2020 tarihlerinde Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yareninde yapılan gözlem ve kişisel görüşmeler doğrultusunda kayda alınan türkülerin notalarını yarende çalındığı hali ile yazılıp “Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yareninde İcra Edilen Eserlerin Notaları” başlığı altına koyulmuştur.

2. GENEL BİLGİLER

Yapılan araştırmadaki yaren kelimesinin anlamı erkek sohbet topluluklarından biri olan yaren teşkilatını içermektedir. Türk Milli Kùltürümüzün içinde eğlence unsuru büyük bir önem taşımaktadır. Yapılan görüşmelerde erkek sohbet topluluklarının genellikle kış aylarında faaliyet gösterdiklerini bunun nedenin ise erkeklerin kış aylarında yapacak bir faaliyet araması ve mevsimlik olarak yapılan işlerin yoğunluğunun o dönemde azalması olduğu yargısına varılmıştır. Bu topluluklar; Elazığ'da kürsü başı, Şanlıurfa'da sıra gecesi, Çankırı'da yaren sohbetleri, Kütahya'da yaren toplantıları, Balıkesir'de barana, Konya'da yatsı oturumları şeklinde isim almışlardır. Asıl amacın sohbet olduğu bilinmektedir. Bu sohbetler topluluk içlerinde farklı unsurları da barındırmaktadır. Bu unsurlar: yeme içme, dans, oyun, deyiş atma gibi her yöreye göre farklı şekillerde önümüze çıkmaktadırlar. Müzik ise her sohbede bulunan olmazsa olmaz bir ritüel olarak kabul görölmektedir.

Yarenlik teşkilatı yıllardan beri insanların birlikte huzur ve kardeşlik içinde yaşamasına sebep olmuştur. Yaren üyeleri sadece kendi yaren üyeleri ile değil diğer tüm yaren toplulukları ve çevre halkı kardeş olarak görmektedir. Çünkü yarenler kurallarını gelenek ve göreneklerimize uygun olarak oluşturmuşlardır. Türkiye' de varlığını sürdürmekte olan üç adet yaren teşkilatının olduğu bilinmektedir. Bu yarenler: Çankırı, Afyonkarahisar ve Kütahya ilinin Simav ilçesinde bulunmaktadır.

“Anadolu' ya göçler sebebiyle gelirken, Orta Asya 'dan getirdiğimiz geleneklerimiz arasında Yarenlik gelmektedir. Bazı bölge ve şehirlerimizde adları, yapısı ve giriş şartları değişse de temelde önemli bir farklılık görülmemektedir.” (Cenikoğlu, 1998, s.52)

“Yarencilik, köylerde, kasabalarda bazı il merkezlerinde gençlerin uzun kış geceleri biraraya gelip kurdukları gayri resmi kurumdur. Amaç; iş zamanları dışında gençleri başı boş bırakmamak, kötü yollara saptamalarını önlemek, hem eğlendirmek hemde eğitmektir. Milli, dini, toplumsal, Sosyal konularda bilgilerini geliştirmek gibi bir çeşit Halk Eğitimi niteliği taşıır.” (Gürümk, 1999, s.2)

“Zeybeklerin ortaya çıkışları, Osmanlı Devleti'nin son yıllarına rastlamaktadır. Osmanlı resmî belgelerinde “zeybek” adının kullanılması 18.yy. sonları itibariyle gerçekteşmiştir.

Ancak zeybekliğin etkili olduğu coğrafi alan, tarihsel olarak, eşkıyalık olaylarının yaşanageldiği bir bölge durumundadır. Bölgede çeteler halinde yürütölen eşkıyalık faaliyetlerinin, değişik isim ve görünüşler altında, farklı dönemler boyunca hüküm sürdüğu görölmüştür.” (Öztürk, 2003, s. 48)

Zeybeklerin de bu çetelerden birisi olduğu bilinmekte fakat ilk olarak nerede veya kim tarafından kurulduğu belli değildir.

Yaren teşkilatlanma yapısı, ölkemiz için önemli bir kültür aktarıcılığı görevindedir. Kültür, kelime anlamı olarak bir milletin maddi ve manevi unsurlarının toplamına denir. Kültür aktarıcılığı, bir gruba veya bir millete ait olan maddi manevi unsurların diğer nesillere aktarılmasıdır. Bu kültürel unsurlardan birisi de müziktir. Yarenler toplantılarında Türk sanat müziği ve Türk halk müziği eserleri çalınıp söylenmekte aynı zamanda yöresel çeşitli halk danslarını oynamaktadırlar. Ölkemizde yapılan erkek sohbetlerinin temeli ahiliğe dayandığı söylenmektedir.

“Ahilik Anadolu’ da belli kuralları içinde barındıran ilk zamanlarında esnaf ve sanatkarlar birliğini ifaden bir teşkilat olduğu bilinmektedir. Ahilik teşkilatının 13. Yy da Moğollardan kaçan Ahiler tarafından kurulduğu bilinmekte olup kurulma amacı milli birlik ve beraberlik olarak kabul görmüştür. Ahilik geleneği içinde usta çırak ilişkisi önemli bir yer tutmuştur. Çırak olarak görölen Ahi üyelerine günümüz öğrencileri gibi davranılmış ve ona göre eğitim verilmiştir. Bu eğitimler din, müzik, ahlaki kurallar, zanaat vb. birçok alanda olup günümüzdeki sohbetlerin temelini oluşturmaktadır.” (Bozyiğit, 2000)

Ahi teşkilatları; din, gelenek, görenek, örf, adet gibi kültürel unsurların devamlılığını da sağlamıştır. Teşkilat içinde yapılan din eğitimi, tarih eğitimi, ahlak eğitimi buna örnek teşkil eder. Aynı şekilde sohbet topluluklarında yapılan yeme içme, giyim kuşam, müzik, oyun, dans vb. ritüeller sohbet topluluklarının ahilikle ilişkisi olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

Kütahya ili Simav ilçesinde uzun yıllardan beri varlığını sürdürmekte ve korumakta olan üç adet yaren teşkilatı vardır. Yapılan çalışma daha önceleri Sarı Zeybekler Yareni ve Mor Zeybekler Yarenlerinin birleşiminden oluşan Sarı ve Mor Zeybekler Yarenini ele almaktadır.

Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yareni uzun yıllardan beri varlığını sürdürmekte olan bir yarendir. Yaren geleneğinin içinde yeme içme, kıyafet, müzik, oyun, sohbet gibi ritüeller düzenlenmek ve gelecek kuşaklara aktarılmaya çalışılmaktadır. Bu çalışmanın yapılmasındaki amaç Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yaren teşkilatının tüm yönleriyle ele alınıp araştırılıp ölkemizdeki yerinin açıklığa kavuşturulmasıdır.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; Yaren geleneği bağlamında Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yareninin incelenmesi ile folklor alanına ve notaya alınan oyun türküleri ile Türk halk müziği alanına destek sağlamasıdır.

3.2. Araştırmanın Evreni

“Evren: Popülasyon araştırma sonuçlarının genellendirilebileceği elemanları içerir. Bazı ortak özelliklerin her türlü eleman evren olabilir.” (ARLI&NAZİK,2004, s 73)

Yaren geleneği bağlamında Türkiye’de varlığını sürdürmekte olan yaren teşkilatları

3.3. Araştırmanın Örnekleme

“Örneklem: Hedef kitleyi temsil özelliğine sahip, bilimsel yöntemlere uygun olarak seçilmiş, araştırmacı tarafından üzerinde çalışan grubu ifade eder. Bir kitleden belirli yöntemler kullanarak seçilen birimlerin oluşturduğu bir alt kümedir.” (EKİNCİ, 2018, s, 40)

Kütahya ili Simav ilçesinde bulunan Sarı ve Mor Zeybeklere üye olan yarenler ile görüşme yapılarak bu teşkilat ayrıntısıyla incelenmiştir.

3.4. Çalışmanın Yeri ve Zamanı

Bu araştırmaya 08.11.2018 tarihinde Simav’ da başlanmış, 29.05.2021 tarihinde Kütahya’da devam edilmiştir.

3.5. Araştırma Yöntemi

Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden alan araştırması yöntemi, araştırma tekniklerinden ise görüşme ve gözlem teknikleri kullanılarak yapılmıştır.

Öncelikle konu ile ilgili literatür taraması yapılmış, yaren teşkilatlarının tarihsel gelişimi, Türk tarihindeki yeri, Türkiye’deki yaren oluşumu, gelişimi ve devamlılığı hakkında kitaplar, makaleler incelenmiş ve gerekli bilgiler toplanılarak tez çalışmasında kullanılmıştır. Kişisel görüşme tekniği ile Türkiye’ de teşkilatlanan yaren özellikleri, yapılan ritüellerin belirlenmesi ve geçmişten günümüze yaren teşkilatlarının şekillenışı ile ilgili alanına hâkim şahıslarla görüşülerek bilgi alınmıştır. Son olarak ise toplanan yazı, ses kaydı ve video halinde olan veriler yazıya dönüştürülerek araştırmaya son verilmiştir.

4. SİMAV İLÇESİ TARİHÇESİ

Kütahya iline bağlı olan Simav ilçesi Kütahya'nın güneybatısında yer almaktadır.

İlçe 150 kilometrelik bir yolla Kütahya'ya bağlıdır. 1709 km² genişliğinde 74446 nüfuslu; Akdağ, Gölcük Dağı ve Demirci Dağları ile çevrili verimli bir ovada bir kurulmuştur. (Kütahya 1973 İl Yıllığı, s.85)

“Frigyalıların bilinen şehirleri arasında (Ansie ile Sieaus) adları geçmektedir. Simav, bu şehirlerin örenleri üzerinde geçmektedir. Simav, bu şehirlerin örenleri üzerinde kurulmuştur. Daha sonra Romalılar ve Bizanslıların eline geçen Simav, Selçuklu Uç Bey tarafından Bizanslılardan alınarak bir Türk Sancağı haline getirilmiştir. Bir aralık tekrar Bizanslılara geçmişse de Babuk Bey tarafından tekrar buraları ele geçirmiştir. 1381 yılında çeyiz olarak Germiyan Devleti tarafından Osmanlılara verilmiştir. 1821 de ilçe olarak Kütahya'ya bağlanmıştır. 25 Eylül 1921 tarihinde Yunanlılar tarafından işgal edilmiştir. Bu işgalden sırasında Simav halkı düşmanca mücadele etmiş ve 4 Eylül 1922 de Türk Ordusu tarafından kurtarılmıştır.” (Kütahya 1973 İl Yıllığı, s.85)

Simav adının anlam olarak “gümüüşsu” olduğu rivayet edilmektedir. 4 Eylül 1922 yılında Yunan işgalinden kurtulmuştur. Simav ilçesine 1968 tarihinde ilçe statüsü verilmiştir. (Simav Belediyesi, 2021).

5. TÜRK KÜLTÜRÜNDE YAREN TEŞKİLATI

Yapılan araştırmalar neticesinde yaren teşkilatının kökeninin ahiliğe dayandığı gözlenmiştir. Yaren teşkilatının Anadolu'ya ise Malazgirt Savaşından sonra Anadolu'ya göç eden uç beylere dayandığı tespit edilmiştir.

Yarencilik, aynı ahilikte olduğu gibi birer mesleki dayanışma örgütü olarak kurulmuş, daha sonraki yıllarda ise bu niteliğini kısmen yitirerek, eskiden beri var olan eğitim kurumu olma niteliğini geliştirmiştir. Ayrıca Osmanlı Devleti'nin merkezi otoritesinin zayıfladığı dönemlerde, eşkıyalığa ve düzensizliğe karşı bir öz savunma örgütü olarak da görev üstlenmiştir. Bunların yanı sıra yarencilik, toplumun eğlence gereksinimini de yerine getirmiştir ki; bu yanı son yıllarda daha ağırlık kazanmıştır. (Pala&Erdoğan,1991).

“Anadolu’da Selçuklu ve Osmanlı Türkleri zamanında gençleri, esnaf ve sanatkarları ahlak ev disiplin bakımından eğitmeyi gaye edinen “Yarenlik” varlığını günümüze kadar sürdürmüştür. Bugün sınırlarımız dışında Bulgaristan Türkleri, Özbek Türkleri ve Uygur Türkleri arasında değişik özellikleriyle bilinmektedir.” (Cenikoğlu, 1998, s.15)

“Yarenlik töre ve törenleri Doğu Türkistan’ da/ Uygur Türklerinde “Meşrep” diye anılmaktadır. Çankırı’da Sohbet, Dursunbey’de Barana, Simav’da Yaren, Kastamonu Sıraname/ Erfene, Senirkent’ te Gezek, Van’da Oturmah, Ankara’ da Cümbüş, Soma’da Yaren, Antalya’da Keyif, Akşehir’de Sıra Yarenleri gibi isimlerle anılmaktadır.” (Cenikoğlu, 1998, s. 15-17)

Yaren:

“Arkadaş, yakın.” (Türkçe Sözlük,1981, s. 852).

Yarenlik:

“Yakın arkadaşlık, muhabbet, 2. Ahbapça çene çalma, söyleşi, sohbet.”
(Türkçe Sözlük, 1981, s. 82)

Yarenlik etmek:

“Söyleşmek, birlikte eğlenmek.” (Derleme Sözlüğü, 1963-1982, s. 4182)

“Ahbapça konuşmak 2. Şakalaşmak.” (Türkçe Sözlük, 1981, s. 852)

Teşkilat:

“Tertipli ve düzenli çalışan birlik” (Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Büyük Sözlük, 1981, s. 631)

5.1. Yaren Teşkilatlarının Varsayılan Temelleri

Yapılan literatür ve yapılan görüşmeler sonucunda yaren teşkilatının yapısı dört temel kaynağa dayanmaktadır. Bu kaynaklar şu şekildedir:

- a. Ahi teşkilatlanmasının kalıntıları
- b. Değerlendirilmesi gereken boş zaman düşüncesi
- c. Geçmiş zamanlarda köy ve ilçelere yapılan eşkıya baskınlarına karşı bir arada olabilme düşüncesi
- d. Türk kültürünün yapılan göçler sırasında Anadolu' ya taşınması ve bunun yaşatılmak istenmesi düşüncesi (Er,1988, s.8-17.)

Kaynak kişilere göre;

Yukarıda sıralanan 4 maddenin yanı sıra Yarencilik Geleneğinin yaşatılıp gelecek kuşaklara aktarılmasının ve bu sayede dini ve milli birlik içinde yaşamın sürdürüleceği inancının taşınması olduğu bilgisine ulaşılmaktadır.

6. SİMAV İLÇESİNDE YAREN TEŞKİLATI

Simav Yarenciliğinin şekillenmesinde en etkili unsurların yörenin coğrafi konumu, tarihi ve ekonomik durumu olduğu varsayılmaktadır.

“Simav, içinde bulunduğu tarihi, coğrafi ve ekonomik özellikler nedeniyle çevre il ve ilçelerden oldukça farklı bir yapı gösteren bir ilçedir. Çevresinin yüksek dağlarla sınırlandırılmış olması, yakın bir zamana kadar yöreye gidiş- gelişlerde ulaşım güçlüklerinin çekilmesi, anayollardan uzakta olmasına, verimli topraklarında yetişen hemen her türlü ürün sayesinde kendi kendine yeten bir ekonomisinin bulunmasına; yörenin kültürel özelliklerinin, değişimlerden asgari ölçüde etkilenecek günümüze ulaşmasına etken olmuştur. Özlerini büyük ölçüde koruyarak yörede etkinliğini hala sürdüren gelenekler arasında Yaren Teşkilatı önemli bir yer tutmaktadır.

Yaptığımız araştırmalar sonucunda yaren sözcüğünün Simavlı kaynak kişiler için üç ayrı anlam taşıdığı anlaşılmaktadır. Bunlar şöyle özetlenebilir:

- 1- Okulların bulunmadığı dönemlerden günümüze kadar gençlere, toplumca belirlenen olumlu kişilik özelliklerini kazandırmak amacıyla teşkilatlanmış geleneksel bir eğitim, yardımlaşma ve dayanışma kurumu.
- 2- Bu teşkilata üye olan kişilerden her biri.
- 3- Teşkilata üye olan kişilerin kararlaştırdıkları yer ve zamanlarda, belirli aralıklarla yaptıkları toplantılar.” (Er, 1988, s.30)

Görüldüğü üzere yaren teşkilatı sadece eğlence kurumu olmayıp içerisinde kültür ve ahlak eğitimi de barındıran bir kurumdur.

“Yaren kurumu, toplum içerisinde önemli görevleri yerine getirir. Yaren, kimi zaman bir eğitim kurumu, kimi zaman bir kooperatif, kimi zaman ise sosyal güvenlik kuruluşu kimliğine bürünmekte, üyelerinin yaşamlarının her anında bir güvence ortamı içinde tutmaktadır.” (Gürırmak, 1999, s.5)

“Simav’da yarenciliğin 14. Yüzyıla kadar uzandığı sanılmaktadır. Çünkü, bu yüzyılda kurulmuş olan “Ahilik” teşkilatı ile benzerliği vardır. Yarencilik, aynı ahilikte olduğu gibi birer mesleki dayanışma örgütü olarak kurulmuş, daha sonraki

yıllarda ise bu niteliğini kısmen yitirerek, eskiden beri var olan eğitim kurumu olma niteliğini geliştirmiştir.” (Pala ve Erdoğan, 1991, s.79)

Görüldüğü üzere Simav ilçesi yaren teşkilat tarihinin köklü bir geçmişe sahip olması, günümüzde yapılan yarenlerin değişime uğramadan yaşatılmasından dolayı önemli bir kültür aktarıcılığı rolünü üstlenmektedir.

“Yaren sözcüğünün Simav’daki anlamı şöyledir: Okulların bulunmadığı dönemlerden günümüze kadar gençlere, toplumca belirlenen olumlu kişilik özelliklerini kazandırmak amacıyla teşkilatlanmış geleneksel bir eğitim, yardımlaşma ve dayanışma kurumu şeklindedir” (Gürümk, 1999, s.8)

Ayrıca yapılan görüşmeler sırasında Simav’da Yaren teşkilatının kurulumunda yukarıda belirtilen unsurların yanı sıra şu an teşkilatın devamlılığının sağlanmasındaki en büyük payın çevre tarafından sosyal kabulü ve gelecek kuşakların geleneğini göreneğini yani kültür unsurlarını unutmadan yaşamasının sağlanması olduğu vurgulanmıştır. Yapılan araştırmalardan elde edilen sonuçlara göre Simav’da Yaren teşkilatı sadece bir sohbet toplantısı değildir Bu yüzden yarene üye olan veya üye olmayan herkes ailesinden gelecek yeni kuşakların yarene girip bu yarende aktif rol oynamasını istemektedir. Bu konuya ilişkin yapılan görüşmelerde şu bilgilere ulaşılmıştır;

“Çocuğumun Yaren teşkilatında olup dinin ve kültürün getirdiği gelenekleri öğrenmesini isterim”¹

“Çocuğumun Yaren teşkilatında olmasını isterim çünkü sevgi, sevgi, arkadaşlığı öğrenmesi için.”²

“Çocuğumun Yaren teşkilatında olmasını isterim çünkü yarendeki asıl amacın eğitim ve saygı olmasından dolayı.”³

Simav Kurtuluş Günü olarak bilenen 4 Eylül 1922 tarihinde ilçenin Yunan elinden alınmasında yarenler aktif rol üstlenmişlerdir. Bu yüzden her yıl aynı tarih yarenlerce “Dağdan İnme Merasimi” olarak kutlanmaktadır.

6.1. Simav İlçesinde Bulunan Yarenler

“Simav ilçesinde 1900- 1920 yılları arasında yirmi altıya varan Yaren kurulmuş ve faaliyet göstermişti. Bunlar çoğunlukla yarenbaşlarının

¹ Kişisel Görüşme.Çelebi.02.02.2020

² Kişisel Görüşme.Kençu.02.02.2020

³ Kişisel Görüşme.Çetinkaya.02.02.2020

adlarıyla, örneğin Asım Simav Yareni, Hayrettin Irmak Yareni vb. seyrek olarak da o yareni oluşturan kişilerin ortak özelliklerine göre yakıştırma bir ad ile anılmakta idiler. Bu türden Yaren Teşkilatları adları bazıları şunlardır;

- 1- Kınsız Bıçaklar Yareni
- 2- Hayalperest Yareni
- 3- Sarı Zeybekler Yareni
- 4- Mor Zeybekler Yareni

1979 yılında yöredeki Yaren Teşkilatları' nın sayısının üçe düştüğünü ve bu toplulukların aşağıdaki adlar ile anıldığını da tespit etmiş bulunmaktayız;

- 1- Gazateci Mustafa Zeybek Yareni
- 2- Kadir Irmak Yareni
- 3- Opel Ahmet Yareni” (Er, 1988.s.32)

Yapılan araştırmalar sonucunda üç adet yaren teşkilatının varlığını sürdürdüğünü görmekteyiz:

- 1-Sarı ve Mor Zeybekler Yareni
- 2-Cumhuriyet Yareni
- 3- Ahde Vefa Yareni

6.2. Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yareni Tarihçesi

Araştırma için yapılan görüşmelerde kaynak olarak alınan Sarı ve Mor Zeybekler yaren üyeleri Yarenin Tarihi ve ahilikle ilişkisi ile ilgili sorulara şu şekilde cevap vermişlerdir:

“Türklerin Orta Asya'dan göç etmesi ile Anadolu'ya getirilmiş bir kültür olarak varlığını devam ettirmiştir.”⁴

“İlk yaren oluşumumuz Malazgirt Zaferinden sonra Anadolu'ya göç eden Selçuklulara dayanır.”⁵

“Orta Çağ Döneminden Türklerle Anadolu'ya gelen kültürün etkisi ile sazlı sözlü ortamların Anadolu'ya getirilmesiyle başlatılmıştır.”⁶

“Ahilik kuraları çerçevesinde modern insan yetiştirme kurumudur.”⁷

⁴ Kişisel Görüşme.Karaduman.02.02.2020

⁵ Kişisel Görüşme. Tekeci.02.02.2020

⁶ Kişisel Görüşme. Çetinkaya.02.02.2020

⁷ Kişisel Görüşme. Sarı.02.02.2020

“Ahilik ile ilgisi vardır. Ahlak, adap, terbiye ve modern insan yetiştirme kurumudur.”⁸

Yukarıda verilen bazı alıntılar ve yapılan diğer görüşmeler sonucu, Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yareni Tarihi olarak Malazgirt Savaşından sonra Anadolu’ya gelen uçbeylere dayandığı görülmektedir. Bu bilgilerin birçoğunun dededen toruna sözlü olarak taşınıp aktarıldığını söyleyebilmekteyiz. Çünkü; bu yarenin tarihçesi ile ilgili henüz yazılı bir kaynağa veya herhangi bir veriye ulaşamamaktadır. Bunun nedeni geçmişte teknolojik aletler gibi kitle iletişim araçlarının bulunamaması, aktarıcı kişilerin vefat etmesi, yapılan günlük işlerin yoğunluğu ve buna benzer durumlardan kaynaklandığı görülmektedir. Yaren teşkilatlarının kökeninin Ahiliğe dayanması konusu ile ilgili yapılan kişisel görüşmelerde yaren üyelerinin ahiliği tam olarak bilmediği bu yüzden sadece kuralları bağdaştırıp bağlantı kurdukları gözlenmektedir. Fakat ahilik ve Yarencilik Teşkilatlarının sadece kurallar bakımından değil mertebe ve yapılan ritüeller gibi ahilikte birçok ortak noktası olduğu ve ahiliğin bir kolu olarak devam ettiğini yapılan araştırmalar sonucu görmekteyiz.

“Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yareni varlığını 1976 yılına kadar Sarı Zeybekler Yareni ve Mor Zeybekler Yareni olmak üzere iki ayrı yaren olarak sürdürmüştür. Bu dönemde teşkilatın adı büyük yaren başı kim ise onun adını almıştır. Yarenbaşının ismiyle anılan son yaren 1998 yılında varlığını sürdürmüş olan “Mehmet Yavuz Yareni” adı ile bilinmektedir. 1998 yılından sonra yaren Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yareni adı ile anılmaktadır.”⁹

Sarı Zeybek adının Mustafa Kemal Atatürk’ten geldiği, Mor Zeybek adının ise Sarı Zeybeklere inat için kurulmasından dolayı isimlerini de sarı renge zıt olan mor renk olarak seçtiği söylenmiştir. Dağdan inme merasimlerinde yarenlerin birlikte hareket ettikleri söylenmiş bu birlikteliğin devamlılığı için Sarı Zeybek Yareni ve Mor Zeybek Yareninin birleşerek adını Sarı ve Mor Zeybekler Yareni olarak değiştirdiği bilgisine ulaşılmıştır.

⁸ Kişisel Görüşme. Aygün.02.02.2020

⁹ Kişisel Görüşme.Mert.08.11.2018

6.3. Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yareninin Kuruluş ve İşleyişi

6.3.1. Yarende Üye Alımı ve Yaş Sınırı

Yapılan araştırma için bu sorulara verilen bazı cevaplar şu şekildedir:

‘Yarene üye alımı bütün yarenlerin oluru ile yapılır.’¹⁰

‘Yarene üye alımı yarende bulunan bir kişinin kefil olması ve tüm yarenlerin oluru ile yapılır.’¹¹

‘Yaş sınırlaması yoktur, geçmiş yıllarda 14-15 olduğu bilinmektedir.’¹²

‘Evet vardır, genellikle 18 yaşını doldurmuş bireyler alınır.’¹³

‘Yaş sınırlaması yoktur.’¹⁴

Yukarıda verilen bazı bilgilere göre ve yaren kurallarını göz önüne alarak yarene üye alımının bir yaren tarafından kefil aracılığı veya tüm yarenlerce olur yanıtının alınmasıyla gerçekleştiği görülmektedir. Yaş sınırlaması sorusuna ise tam bir cevap alınamamış olup yaren kurallarına bakarak günümüzde yarene yeni katılacaklar için genelde 18 yaş ve üzeri yaş kriterleri aranmaktadır fakat geçmiş dönem yarene katılma yaşının 15’e kadar düşürüldüğü görülmüştür. Bu durumun esas nedeni o dönemlerde okulların olmamasından dolayı gençlere eğitim verilmek istenilmesi olduğu söylenmiştir.

6.3.2. Yarende Mertebe

“Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yareni ortalama olarak 30 ila 39 kişiden oluşur. Ancak kişi sayısında kesin bir kural yoktur. Dikkat edilen tek husus kişi sayısının 3 veya 4 erli gruplara tam bölünebilmesidir. “Yaren oluşumunda;

¼ e yakınının 45/50 yaş üzeri (Büyük Yarenler)

2/4 e yakınının 25/45 yaş arası (Orta Yarenler)

¼ e yakınının 25 yaş altı (Küçük Yarenler)

olmak üzere üç gruptan oluşturulmaya çalışılır.”(Er, 1998, s. 34)

Yarendeki mertebeler ise hiyerarşik olarak şu şekildedir: Köşe İhtiyarı, Büyük Yaren Başı, Küçük Yaren Başı, Muhasip, Sözcü, Yarenler olarak görülmektedir.

¹⁰ Kişisel Görüşme. Karaduman.02.02.2020

¹¹ Kişisel Görüşme.Saygılı.02.02.2020

¹² Kişisel Görüşme.Aygün.02.02.2020

¹³ Kişisel Görüşme.Saygılı.02.02.2020

¹⁴ Kişisel Görüşme. Sarı.02.02.2020

Yarende önemli olan şey maddi olarak güçlü olmak değil takvim olarak yarende bulunanların yaş sırası olduğu belirtilmiştir. Yarendeki bütün düzenin bu yaş sırasına göre ayarlanmış olduğu; verilen yaren görevi, oturma düzeni, konuşma, selamlaşma, davranışlar vb. durumların hepsinin yaşa bağlı olarak gerçekleştiği gözlenmektedir.

6.3.3. Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yareni Kuruluşu

Yapılan görüşmelerden ve gözlemlerden hareketle şu bilgilere ulaşılmıştır;

Yarenin, genellikle Eylül-Ekim aylarında kurulduğu ve Şubat- Mart ayları içerisinde son bulunduğu bilinmektedir. Ancak yarenin kurulum ve sonlandırılması kesin olarak bu aylar içinde yapılacak diye bir kuralının olmadığı söylenmiştir. Bu aylarda kurulmasının amacı tamamen yaren üyelerinin müsait olma durumu ile alakalı olduğu bilinmektedir. Ayrıca yaren kurulumu ve vedası üç aylar ve dini bayramlara göre değiştiği söylenmiştir. Yarenin uygulanacak olduğu yıl için yeniden kuruluşunun şu şekilde olduğu söylenmiştir: eski yaren üyelerinden oluşan kurucu heyetin bir araya gelip bir yemek düzenlediği, düzenlenen bu yemekte eski üyelerin ve yarene ilk defa katılmak isteyen kişilerin bulunduğudır. Bu toplantıda yarene ilk defa katılacak olan üyeleri, eski yaren üyeleri oy birliği ile seçerek üye alımı sonlandırdıkları bilgisine ulaşılmıştır. Bu oylamaya dahil olmayan ve seçilemeyen tek kişinin Köşe İhtiyarı olduğu bilinmektedir. Üye alımı bittikten sonra seçilen yaren üyeleri ile bir toplantının düzenlendiği ve bu toplantıda kurucu heyetin yaren üyelerine yarenin genel amaç, görev ve sorumluluklar ile ilgili bilgileri verdiği bilinmektedir.

Yaren heyeti belirlenmesinde seçilemeyen tek kişinin Köşe İhtiyarı olduğu bilinmektedir. O dönemin yaşça en büyük olan yaren üyesinin Köşe İhtiyarı olduğu söylenmiştir. Daha sonra aday veya adaylar arasından sırasıyla Büyük Yaren Baş, Küçük Yaren Baş, Yaren Sözcüsü ve Yaren Muhasibi seçildiği söylenmiştir. Oylamalarda oy çokluğunun göze alındığı yaren seçmede olduğu gibi bütün üyeler tarafından kabul edilmesi gerektiği söylenmiştir. Tüm seçimler bittikten sonra ise yarenin o dönem için toplanacağı gün ve saatleri bunun dışında yapılacak olan etkinliklere karar verildiği ve daha sonrasında toplantının sona erdiği söylenmiştir.

6.3.4. Yarenin Yemin Töreni

Yapılan görüşmeler sonucunda “Yeni dönemde kurulacak olan yaren için mutlaka yaren yemin töreninin yapılması gerektiği ve yemin töreni olmadan asla yarene başlanılmadığı” bilgisine ulaşılmıştır.

Yemin töreninin ise şu şekilde olduğu görülmektedir:

Yaren odasının ortasına bir rahle veya sehpa serilen Türk bayrağı üzerine Kur'anı Kerim ile yaren simgelerinden biri olan kılıç konulduktan sonra Köşe İhtiyarı ve Büyük Yaren Başının sağ ellerini üst üste koyup karşılıklı yemin ettikleri, daha sonrasında ise Büyük Yaren Başının aynı şekilde tüm yaren üyeleri ile yemin ettiği ve her yaren üyesinin yemin tutanağını imzaladığı gözlenmiştir. Tüm yarenler eksiksiz olarak yemin ettikten sonra Köşe ihtiyarından başlanılarak sırasıyla yaşça küçük olan yarenler kendilerinden büyük olan yarenlerin ellerini öperek, yaşça akran olanlar ise birbirleri ile tokalaşıp yaren ve yemininin hayırlı olması temennisinde buldukları gözlenmiştir.

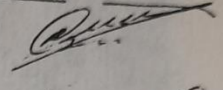
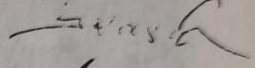
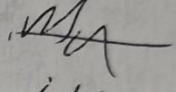
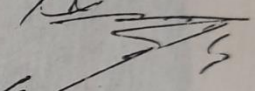
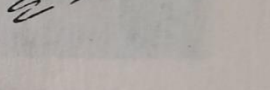
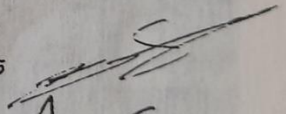
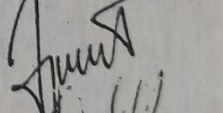
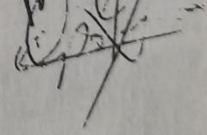
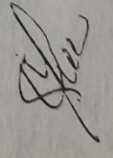
Bu şekilde yemin töreni sonlanıp diğer bir toplantı için gün ve saat belirlenerek dağıldığı gözlenmiştir.

YARENLERİN YEMİNİ:

Ben simarın ..... mahallesi
Köyün den ..... Doğumlu
..... oğlu ..... olarak 10-1-1971 ta-
rihinde MOR ZE-ybekler yarenine girdim. Bu günden itiba-
ren a-talarımızdan tevarüs ettiğimiz örf ve adetlere uy-
gun yaren kurallarına uyacağıma ve bütün yaren arka-
daşlarımı kardeş olarak kabul edeceğime ve 9-9-1971
Tarihine kadar aynı yarenden ayrılmıyacağıma Alla-
him, kur'anım, silâhim ve namusum adına ant içerim ve
imzamlarla tasdik ederim. 10-1-1971

Sıra NO:	Adı ve soyadı	Doğum tarihi	imzası
1-	M. Ali Sarac	1908	
2-	Asım Simav	1909	
3-	Ali Girginer	1918	
4-	Ali Hacıoğlu	1918	
5-	Kâmil Muştu	1926	
6-	Ziya Yüksel	1927	
7-	Ahmet Özkaya	1931	
8-	Ahmet Erdimen	1929	
9-	Ahmet Ezderoğlu	1931	
10-	Şükrü Kayacan	1931	

Şekil 6.1. Yemin Tutanağı örneği Kaynak: (Er, 1988, s.138)

<u>Sıra NO:</u>	<u>Adı ve Soyadı</u>	<u>Doğum Tarihi</u>	<u>imzası</u>
11-	Rıza Çıplak	1932	
12-	İrfan Koçak	1933	
13-	Mehmet Tülü	1933	
14-	İsmail Asık	1933	
15-	Azmi Çetiner	1933	
16-	Mehmet Sekercioğlu	1934	
17-	Erhan Gürsoy	1935	
18-	Turkut Özçelebi	1936	
19-	Ahmet Çıplak	1938	
20-	Era, soy	1940	
21-	Mustafa Poyrazoğlu	1940	

Şekil 6.2. Yemin Tutanağı Örneği Kaynak: (Er, 1988, s.139)

Şekil 6.3. Yaren Yemin Töreni Fotoğrafi (Kaynak Kişi Rıza Mert).

6.3.5. Yaren Teşkilatını Yönetenler

Yaren heyeti, yaren kuruluşuna öncülük eden kişilere denilmektedir. Bunların; Köşe İhtiyarı, Büyük Yaren Başı, Küçük Yaren Başı, Yaren Sözcüsü ve Muhasipten oluştuğu bilinmektedir. Bu üyelerin görev ve sorumlulukları 02.02.2020 tarihinde yapılan yaren toplantısında yapılan gözlem ve yaren üyeleri ile yapılan kişisel görüşmeler sonucu edinilen bilgilere göre aşağıda verilmiştir;

6.3.5.1. Köşe İhtiyarı

Yarende bulunan yaşça en büyük ve saygın olan yaren üyesine bu unvanın verildiği bilinmektedir. Köşe İhtiyarına yaren kurallarını uygularken başvurulduğu, yaren üyesinin aldığı cezayı arttırma veya azaltma yetkisine sahip olan kişi olduğu ve bu üyeye yaren mahkemesi sonucu ceza verilemeyeceği söylenmektedir.

6.3.5.2. Büyük Yaren Başı

Köşe ihtiyarından sonra yarende bulunan en yetkili kişi olduğu bilinmektedir. Yaren Mahkemesi sonucu cezaların verilmesini, bu cezaların uygulanmasını sağlayan ve yaren dışında yaren üyelerinin şikayetlerini dinleyip yardımcı olmaya çalışan üye olduğu söylenmiştir. Aynı zamanda Küçük Yaren Başına verilen cezayı uygulayan kişinin olduğu söylenmektedir.

6.3.5.3. Küçük Yaren Başı

Büyük Yaren Başıdan sonra yarende bulunan en yetkili kişi olduğu bilinmektedir. Yaren toplantılarında yiyecek ve içeceklerin hazırlanmasını, saz ekibinin ayarlanmasını sağlamaktadır. Yaren dışında yaren üyelerinin düğün, cenaze, dernek vb. olaylarını düzenleyen üye olduğu söylenmektedir.

6.3.5.4. Yaren Sözcüsü

Yaren toplantılarına katılan misafirleri tanıtan ve özel günlerde yaren adına konuşma yapan üye olduğu bilinmektedir.

6.3.5.5. Muhasip

Yarenin gelir ve giderlerini tutan kişi olduğu bilinmektedir. Yaren üyelerinden herfeneleri toplayan üye olduğu söylenmektedir.

6.4. Yaren Toplantı Kuralları

“Yıllarca Yarenlik ve bu süre içinde Yarenlik geleneğinin sürdürülmesi için emek vermiş kişilerden biri olan Asım Simav, gün gelip Yaren toplantılarının yapılamayacağını, yerel anlatımıyla kanunun maddelerini hatırlayan kişilerin sayısının azalacağını düşünerek bunları yazıya geçirmiş; büyüklerinden gördüğü, duyduğu, bu arada yaşayarak edindiği bilgilere, yaşlılarıninkilerini de ekleyerek 1924-1936 yılları arasında 208 maddelik Yaren Kanunlarını derlemiştir.” (Er, 1988, s.64)

“Simav’daki Yaren geleneği 900 yılı aşkın bir süreden beri uygulanmakta ve belirli kuralları kuşaktan kuşağa aktararak özellikleri günümüze kadar gelmiştir. Simav’ın Cumhuriyet Dönemi en belirgin YARENBAŞI’ sı ise “ASAR EFESİ” Asım Simav’dır. (1909-1995) Son dönem Yaren kuruluşlarının adeta BAŞYARENİ, YİĞİTBAŞI ya da “Pir’i” diyebileceğimiz Asım Simav yıllarca yarenlik yapmış bu geleneğin sürmesi için emek vermiştir. Gün gelip Yaren geleneğinin yapılamayacağını veya bu geleneği hatırlayan Simavlıların azalacağını düşünerek Yaren kurallarını YAREN KANUNLARI başlığı ile 1924-1936 yılları arasında 208 madde ile yazıya geçirmiştir.” (Gürırmak, 1999, s.6)

Kurallardan bazıları şu şekildedir:

- 1- Yarende siyaset yapmak yasaktır.
- 2- Yaren kurallarına aykırı davranan yaren üyesi yaren mahkemesi ile cezalandırılır.
- 3- Tüm yaren üyelerini eksiksiz toplantılara katılmak zorundadır.

4- Saz başlayınca söz biter.

5- Kendisine izin verilmeyen yaren oyunlara ve müziği eşlik edemez. (Er, 1988, s.64)

6.5. Yaren Toplantılarının Türleri

Alan araştırmaları ve yapılan görüşmeler sonucu edinilen bilgilere göre toplantı türleri şu şekildedir:

Geçmiş dönemlerde yapılan yaren toplantılarında geçerli olan toplantı türünün, yandığı yerde olup bu türün ev açacak olan yaren üyesince tüm masrafların karşılanması olduğu söylenmiştir. Günümüzde yapılan yaren toplantı türlerinin ise tüm harcamalar herfeneli, içki ve saz ücretli herfeneli olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Bu türlerden, tüm harcamalar herfeneli türünün yaren toplantısının bütün ihtiyaçlarının tüm yaren üyelerinden muhasip aracılığı ile toplanıp ihtiyaçların karşılanması, içki ve saz ücretli herfeneli türünün ise yaren üyelerinden sadece içki ve saz için gerekli olan ihtiyaçların muhasip aracılığı ile toplanıp giderilmesi olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

6.6. Yaren Toplantılarında Geleneksel Giyim ve Kuşam

02.02.2021 tarihinde yapılan gözlem ve yaren üyeleri ile yapılan kişisel görüşmeler sonucu şu bilgilere varılmıştır:

Simav Sarı ve Mor Zeybekler yareninde şu an için iki farklı kıyafet çeşidi vardır. Bunlar özel gün için giyilen ve genel yaren toplantılarında giyilen kıyafetler olarak ikiye ayrılmaktadır.

Özel günlerde giyilen kıyafetler şu şekildedir:

Poşu (Poçu): Fesin çevresine sarılan kenarları püsküllü yeşil, sarı, mor veya turuncu renkte olan genellikle ipekten yapılan giysidir.

Mintan: İç kısma giyilen desenli, işlemeli ve çizgili renklere yapılan gömlektir. Yünden yapılı ve kalındır.

Camadan: Mintanın üzerine giyilen bir çeşit üst gömlektir. Mor veya sarı renkte olup üzerinde siyah veya sarı işlemleri bulunan kolları yırtmaçlı ve bedeni saran uzun kollu giysidir.

Cepken: Camadanın üstüne giyilen genellikle mavi veya sarı renkte olan üzerinde işlemleri bulunan sırt ve göğüs kısmını kapatan kolsuz giysidir.

Şalvar: İp ile bele bağlanan üst kalça kısımları bol olan genellikle diz kapağına kadar gelen ve yine üste giyilen camadan ve cepken ile aynı renktedir ve kenarları işlemeli giysidir.

Kuşak: Kullanım amacı şalvarın bele tutturulması ve daha güzel bir görüntü sağlamasıdır. Canlı renklerden yapılan bele sarılan giysidir.

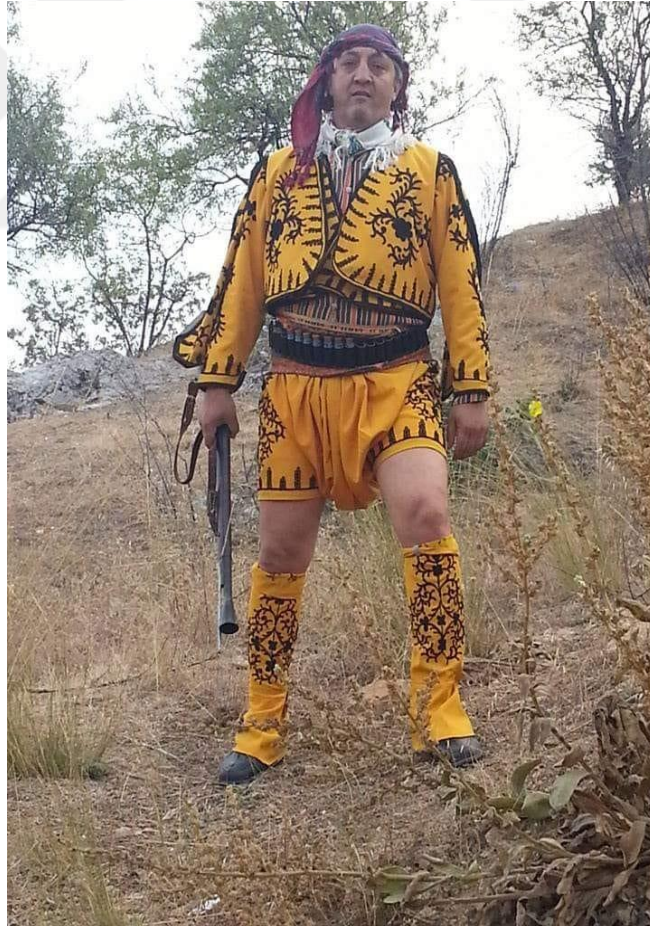
Fişeklik: Şirşaneler için barut koymaya yarayan kuşağın üzerine takılan aparatır.

Çizme: Genellikle siyah deriden yapılan dize kadar uzanan bir ayakkabıdır.

Çorap: Çizme giyilmediği durumlarda giyilen yünden yapılan nakışlı uzun çoraptır.

Genellikle yaren toplantılarında giyilen kıyafetler ise şu şekildedir;

Siyah pantolon, beyaz gömlek (mevsim özelliklerine göre sarı veya mavi tişört) bordo kravattır.

Şekil 6.4. Yarende Geleneksel Olarak Giyilen Sarı Renkte Kıyafet Örneği (Kaynak Kişi Rıza Mert).

Şekil 6.5. Yarende Geleneksel Olarak Giyilen Mor Renkte Kıyafet Örneği
(Kaynak Kişi Rıza Mert).

Şekil 6.6. Yarende Giyim Kuşam Tişört Örneği
(Kaynak Kişi Rıza Mert).

6.7. Yaren Toplantılarında Ev Açma

Geçmiş dönemlerde yapılan yaren toplantılarında ev açmanın yarenlerin sıra ile evlerinde yaren toplantılarını gerçekleştirmesi olayına dendiği bilinmektedir. İlk ev açmanın yaren kurulduktan sonraki hafta gerçekleştiği, evi açacak kişilere Küçük Yaren Başının karar verdiği ve ev açacak yarelere muhasibin yarenlerden toplanan herefeneyi verdiği söylenmektedir. Günümüzde ise ev açma olayının kaldırıldığı söylenmiş olup yaren için toplanılan bir binanın olduğu ve yapılacak olan toplantının bu binada gerçekleştiği bilgisine ulaşılmıştır.

6.8. Yaren Toplantılarına Geliş

Kural olarak her yaren üyesinin dönem içinde yapılan tüm toplantılara katılmak zorunda olduğu bilinmektedir. Yapılacak olan yaren toplantısında görevli olan yaren üyelerinin diğer yaren üyelerini kapıda karşıladığı hepsiyle sıra ile tokalaştığı gözlenmiştir. Gün sonunda ise yine aynı şekilde kapıda tokalaşarak uğurladıkları gözlenmiştir.

6.9. Yaren Toplantılarında Selamlaşma

Toplantıya gelen her yaren üyesinin içeride bulunan yaren üyelerine Yaren Selamı ile selam verdiği gözlenmiştir. Bu selamın; sağ el kalbin üzerine gitmesi ve yarenin öne doğru eğilmesi şeklinde olduğu gözlenmiştir. Aynı şekilde içeride bulunan yaren üyeleri de ayağa kalkıp gelen yareni aynı şekilde selamladığı gözlenmiştir.

6.10. Yaren Toplantılarında Oturma Düzeni

Küçük Yaren Başının tüm yarenleri yaş sıralamasına göre Köşe İhtiyarından başlamak üzere sıraladığı ve bu sıralama ile oturma düzenini yaptığı, gece boyunca oturma düzeninin bozulmadığı gözlemlenmiştir. Yaren toplantılarında oturma şekli; diz alta gelecek şekilde bükülüp, diğer bacak onun üzerinden atılarak ayak tabanı yerle temas edecek şekilde olduğu gözlenmiştir.

Şekil 6.7. Oturma Düzeni (Kaynak Kişi Rıza Mert).

6.11.Yaren Toplantılarında Yiyecek ve İçecek Sunumu

Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yareninde yiyecek ve içeceklerden sorumlu olan kişiye Mutfak Çavuşu denildiği ve mutfaktaki tüm işlerden sorumlu olduğu bilinmektedir. Küçük Yaren Başının daha önce hazırlamış olduğu yiyecek ve içecek listesini Mutfak Çavuşuna verdiği bilinmektedir. Bu listenin bir sezon boyunca aynı şekilde kaldığı, sadece mevsimine göre meyvelerde değişiklik gösterebildiği söylenmektedir. Genellikle yaren için hazırlanan yiyeceklerin yaren üyeleri tarafından hazırlandığı ve aşağıda açıklandığı şekilleri ile sunulduğu gözlenmektedir. Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yareninde yiyecek ve içecek sunumunun iki oturumdan oluştuğu, bu sunumların ayak sofrası ve tepsi sunumu olduğu gözlenmiştir.

Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yareninin ayak sofrası: Ayak sofrasının süresini heyetin ayarladığı ve belirlenen zamana göre kontrol ettiği gözlenmiştir. Ayak sofrasında sunulan yiyeceklerin: güveç yaren pilavı, kızartma yaprak sarması, biber dolması, helva, salata, fasulye piyazı, cacıktan oluştuğu ve ayak sofrasının ortalama 30 dakika sürdüğü ayrıca ayak sofrası biter bitmez tüm yaren üyelerinin büyük küçük ayrımı yapmadan, hep birlikte masaları topladığı gözlenmiştir. Bu sırada mutfakta görevli olan yaren üyelerinin ise tepsi hazırlıklarına başladığı görülmüştür.

Şekil 6.8. 08.11.2018 Tarihli Yapılan Görüşme Sırasında Çekilen Sofra Düzeni

Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yareninin tepsi sunumu: Tepsi sunumunda servis edilen yiyecek ve içeceklerin alkollü ve alkolsüz içecekler, çeşitli mezeler ve mevsimsel meyvelerden oluştuğu gözlenmiştir. Yaren üyelerinin Ayak sofrasında içecek sunumunda ne içti ise istisnai bir durum olmadığı sürece tepsi sunumunda da aynı içeceği içmesinin zorunlu olduğu belirtilmiştir. Tepsi sunumunun ise iki oturumdan oluştuğu bunların; birinci tepsi ve ikinci tepsi olarak isimlendirildiği, tepsi sunumundan sonra yeme içme servisinin son bulunduğu gözlenmiştir.

Şekil 6.9. Yaren Toplantılarında Yiyecek ve İçecek Sunumu
(Kaynak Kişi Rıza Mert).

Şekil 6.10. Yaren Toplantılarında Tepsi Sunumu
(Kaynak Kişi Rıza Mert).

6.12. Yarende Deyiş Atmak

Yapılan alan araştırmaları ve kişisel görüşmeler sonucunda şu bilgilere ulaşılmıştır:

“Deyiş almak ya da deyiş atmak yaren toplantılarının vazgeçilmez bir ögesidir. Çoğunlukla dört, kimi zaman ise üç dizeli olan mâni formundaki bu ürünlere yörede “deyiş” adı verilmektedir. Deyişler o anki bir durumla ya da olayla ilgili olarak, irticalen ve tek kişi tarafından atılır. Kimi zaman övgü, yergi ya da taşlama niteliğine bürünebilen deyişleri alan kişilere “deyişçi” denir.” (Er, 1988.s.54)

Deyiş atmanın dağdan inme merasimlerinde ve Milli bayramlarda atıldığı belirtilmiştir. Deyiş atmanın amacının ise deyiş atıldığı zaman halka coşku ve heyecan vermek için olduğu söylenmiştir.

Simav Sarı ve Mor Zeybekler yareninde söylenen deyişlere örnek olarak ise şunlar söylenmiştir;

1-Suyumuz kar kuyusu Nadarçam’ dan olsun

Obamız yaren çeşmesinde kurulsun

Sayın Simavlılar

Kurtuluş Bayramımız kutlu olsun

2- Efemin yoktur kokusu

Gözünde yoktur gece uykusu

Meteris’ te düşmana kurar pusu

Koklamak ister barut kokusu

3-Çalımlı çalımlın geldik alana

Selam verdik ulu Ata’ma

Bin şükürler olsun

Bu günleri gösteren ulu Mevla’ya

4-Aslımız dokuz Simavlıdır

Başımız yarenlere bağlıdır

Mor ve Sarı Zeybekler

Memleketin medarı iftarıdır

6.13. Yaren Mahkemesi

Misafirler ve müzisyenler gittikten sonra Büyük Yaren Başının “mahkeme başladı” demesiyle yaren mahkemesinin başladığı bilinmektedir. şikâyeti olan varsa

Büyük Yaren Başının karşısına oturarak şikâyetçi olduğu kişiyi ve nedenini söyleyip, şikâyet edilen yaren üyesinin haklı ise kendini savunduğu haksız ise başını öne eğerek verilecek olan cezayı beklediği söylemiştir. Ceza verilecek bir sebep bulduysa Büyük Yaren Başını cezayı belirleyip Küçük Yaren Başına duyurması için söylediği, Küçük Yaren Başının ise cezayı duyurduğu söylenmiştir. Cezanın yeterli olup olmadığına Köşe İhtiyarının karar verdiği, cezayı az bulduysa arttırabildiği, cezayı fazla bulduysa azaltabildiği söylenmiştir. Yaren kurallarından dolayı Büyük Yaren Başını bir suç işledi ise onu sadece Köşe ihtiyarının cezalandırabildiği, Köşe İhtiyarı bir suç işledi ise ona ceza olarak, bir sonraki dönemde kurulacak olan yarende görevinden alındığı söylenmiştir.

Edindiğimiz bilgilere göre yaren mahkemesinde verilen cezaların 4'e ayrılmakta olduğu, bu cezaların verilme sırasına göre şu şekilde sıralandığı söylenmiştir: Uyarı, maddi ceza, falaka, yarenden kovulma.

- 1- Uyarı: İlk kez suç işleyen yarene sözlü olarak yapılan ceza türü olduğu, cezanın verildiği durumlara örnek olarak ise yaren oturumuna geç kalan yaren üyesine verilen sözlü ikaz olduğu söylenmiştir.
- 2- Maddi Ceza: Yinelenen bir küçük hatanın sonucunda üyenin maddi durumu göz önüne alınarak verilen ceza türü olduğu, cezanın verildiği durumlara örnek olarak ise yaren toplantısına ikinci kez geç kalan üyeye tatlı aldırma vb. gibi cezaların olduğu söylenmiştir.
- 3- Falaka: Daha önceden uyarı almış ve suçunu tekrar eden yarene verilen ceza türü olduğu, cezanın verildiği durumlara örnek olarak ise söz verip sözünde durmamak gibi durumlarda yaren üyesine verilen fiziki(dayak) cezanın olduğu söylenmiştir.
- 4- Yarenden kovulma: Daha önceden uyarı ve falaka cezası almış yarenin tekrar suç işlemesi durumunda yarenden kovulup bir daha yarene alınmaması türünde en ağır cezanın olduğu söylenmiştir. Bu duruma örnek olarak ise üyenin yüz kızartıcı bir suç işleyip yarenden kovulma cezasının uygulanması, bu cezanın yarene bildirilmesinin ise ayakkabılarının ters çevrilerek yaren kapısının önüne koyulması şeklinde olduğu söylenmiştir.

Gerekli cezalar verildikten sonra mahkemenin bittiği ve bir sonraki toplanma için görevlerin dağıtıldığı daha sonrasında o günkü yapılan yaren toplantısının son bulduğu söylenmiştir.

7. SİMAV İLÇESİNDE MÜZİK ÖZELLİKLERİ

Yapılan görüşmeler ve gözlemler sonucu şu bilgilere varılmıştır:

Kütahya ilinin ilçesi olan Simav, müzik anlamında bağlı olduğu ilden farklı olduğu gözlenmiştir. Bu farklılıklar şu şekildedir: Kütahya’ da daha çok Türk Halk Müziği, Simav’da ise Türk Sanat Müziğinin yaygın olduğu görülmüştür. Simav ilçesinde Sanat Müziğinin yaygın olmasında 1923-1924 yılları arasında Kurtuluş Savaşı Gazisi olan İstanbullu bir yüzbaşının gelmesine dayandığı, bu yüzbaşının isminin unutulduğu söylenmiştir. Bahsedilen yüzbaşı, kendi maaşıyla Simav’da istekli ve yetenekli olan gençlere cümbüş, klarnet, keman vb. den oluşan yörede “ince saz” adı ile anılan sazları alıp eğitim verdiği ve 1930 yılında Simav Halk Evi’nin açılmasında büyük rol oynadığı söylenmekte olup bu bilginin yazılı bir kaynağı bulunmamaktadır. Bu eğitimden faydalanan ve yörede önde gelen müzisyenlerden birisi olan Kara Yusuf’un hocası olduğu söylenmektedir. Simav’ın o dönemde önde gelen diğer müzisyenleri; Ali Birik, Hacı Mehmet Ali, Cingen Üsen, Çınar Usta gibi isimlerinin olduğu söylenmiştir. Bu kişilerin tam isim ve soy isimleri unutulup lakapları ile veyahut sadece isimleri ile hatırlandığı söylenmektedir.

Simav yarenini için çok önemli bir yer taşıyan Asım Simav’ın yörenin ileri gelen isimlerinden olduğu söylenmiştir.

“Yıllarca yarenlik yapmış ve bu süre içinde yarenlik geleneğinin sürdürülmesi için emek vermiş kişilerden biri olan Asım Simav, gün gelip yaren toplantılarının yapılmayacağı, yerel anlatımıyla kanunun maddelerini hatırlayan kişilerin sayısının azalacağını düşünerek bunları yazıya geçirmiş; büyüklerinden gördüğü, duyduğu, bu arada yaşanarak edindiği bilgilere, yaşlılarınıninkilerini de ekleyerek 1924-1936 yılları arasında 208 maddelik Yaren Kanunları’ nı derlemiştir.” (Er, 1988, s.64)

Yaren kurallarını derlemesi dışında yaren için önemli yer teşkil eden “Delhadır Başındayım” adlı türkünün kaynak kişisi olarak bilinmektedir.

Yapılan alan araştırılmasında edinilen bilgilere göre yörede düğün vb. gibi özel günlerde icra edilen müzikler ile yörede varlığını aktif olarak sürdürmekte olan yaren topluluklarındaki müzikler arasında farklılıklar olduğu bulunmuştur. Yaren topluluklarında icra edilen “Delhadır Başındayım” ve “Baskın Zeybeği” türküleri genellikle düğünlerde icra edilmemektedir fakat düğüne yaren üyelerinin katılması sonucunda bu türkülerin icra edildiği söylenmiştir. Bunun nedeninin ise bu türkülerin solo oynanması olduğu söylenmiş olup yaren dışındaki üyelerin bu oyunu unutmalarından dolayı bu oyunu oynamadığı gözlenmiş yaren teşkilatının kültür aktarıcılığı rolü ile bu oyunların varlığını aktif olarak sürdürmesinden dolayı oyunları oynadığı, halk kültürünü devam ettirdiği bilgisine ulaşılmaktadır. Düğünlerde oynanan oyunların ise İslamoğlu, Üç Giderim, Gediz Pazarı gibi türkü oyunlarının olduğu gözlenmiştir. Genellikle bu oyunların kişi sayısı gözetmeksizin grup halinde oynandığı gözlenmiştir.

Yörede oynanan oyun türkülerinin farklılığı dışında yöre içinde başka bir farklılığın görülmediği bunun nedeninin ise Simav ilçesinin maddi anlamda kendi kendine yetebilen bir yer olup bağlı olduğu Kütahya iline uzaklığı söylenmiştir. Bu konu bazı kaynaklarda şu şekilde geçmektedir:

“Simav’ın büyük yerleşim merkezlerinin uzağında kurulması, kapalı bir yöreye sahip olması, ulaşımı hep sorun olarak kalması, folklorunun da otantik bir yöreye sahip olmasına neden olmuştur” (Pala ve Erdoğan, 1991, s.85)

7.1. Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yaren Toplantısında İcra Edilen Müzikler

Yapılan gözlemler ve yapılan kişisel görüşmeler sonucunda edinilen bilgiler şu şekildedir:

Yaren toplantılarında sırasıyla Geleneksel Türk sanat müziği, Türk halk müziği ve yöreye ait olan oyunlar oynanmaktadır.

Yarende müziğin yeme içme bölümünde olan ayak sofrasında Yarenbaşının “buyur sazım” ifadesi ile başladığı gözlenmiştir. Bu bölümde Türk sanat müziği eserlerinin peş peşe ud, klarnet, darbuka, keman vb. ince sazlar ile icra edildiği gözlenmiştir. İcra edilen eserler arasında, “Bir Kızıl Goncaya Benzer Dudağın, Kapın Her Çalındıkça” vb. eserlerinin olduğu ve bu eserlere yaren üyeleri tarafından sevilerek icrası sırasında eşlik edildiği gözlenmiştir. Ayak sofrası bitiminde Büyük Yarenbaşının “EROO” su ile birlikte birinci bölüme son verildiği gözlenmiştir.

“ERO: Sus, boğaz kes, erkek ol anlamındadır. Yarenbaşı sözüdür. Kınama şeklidir. Sonsöz sırasında gürültü edenlere denilir.”(GÜRİRMAK.1999.s.13)

“Ayak sofrasında icra edilen eserleri müzisyen veya Küçük Yaren Başı seçmektedir. Müzisyenler sadece şarkı formlarında olan eserleri değil; peşrev, saz semaisi gibi formlardaki eserleri de icra edebilir. Bu seçimde müzisyenlerin donanım ve repertuar bilgisi önemlidir. Küçük Yaren Başının eser seçiminde etkili olan unsur ise yaren üyelerinin severek eşlik edebileceği eserlerden oluşmasıdır.” (KİŞİSEL GÖRÜŞME.ELMÜLK.08.11.2018)

Verilen aradan sonra ikinci bölüme geçilip, Yarenbaşının “buyur sazım” ifadesi ile sanat müziği eserlerinin icra edildiği ve tepsi sunumunun başladığı gözlenmiştir. Bu bölümdeki eserler, yaren üyelerinin sevdiği ve eşlik edebildiği eserlerden seçilerek oluşturulup icra edildiği söylenmiştir. Tepsi sunumu bitiminde Büyük Yarenbaşının “EROO” su ile birlikte ikinci bölümünün son bulunduğu gözlenmiştir.

İkinci bölüm bittikten sonra tekrar bir aranın verildiği ve daha sonrasında Yarenbaşının “buyur sazım” ifadesi ile üçüncü bölümünün ve halk müziğinin başladığı görülmüştür. Bu bölümde halk müziği türkeleri icrası sırasında müzisyenin durumuna göre ud’ un yerini bağlama ya da cümbüşe bıraktığı, yöresel oyunların özelliklerine göre ise darbukanın yerini davula bıraktığı gözlenmiştir. İcra edilen eserler arasında: Allı Turnam, Yağmur Yağar Şıpır Şıpır vb. türkelerin yer aldığı ve ilk iki bölümde olduğu gibi yaren üyelerinin eşlik ettiği gözlenmiştir. Bölümün sonuna doğru yöresel oyunlara başlandığı gözlenmiştir.

7.2. Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yaren Toplantısında Oynanan Oyunlar

Yapılan gözlem ve kişisel görüşmeler sonucunda şu bilgilere ulaşılmaktadır:

“Yörede Zeybek türü oynanmaktadır. (Kişisel Görüşme.Kalaycık.02.02.2020)

“Zeybek oyunlarının müzik yapısına bakıldığında, zeybek oyunlarının tempo açısından iki farklı biçimde oynandığı görülmektedir.

1 - Ağır zeybek oyunları,

2 - Kıvrak zeybek oyunları” (Sanatta Yeterlilik. Volkan Gidiş. 2015 s.2)

“Ağır Zeybek Oyunları; özellikle İzmir, Aydın, Muğla, Manisa ve Denizli illerinde yaygın biçimde görülen 9/2’lik ve 9/4’lük (3+2+2+2) usullere, temposu oldukça düşük bir biçimde oynanan zeybek oyunlarıdır. Kıvrak Zeybek Oyunları, Akdeniz bölgesinin tamamında ve Ege bölgesinin güney doğusunda görülen 9/16’lık

usulle oynanan teke zorlatmalarıyla etkileşim sonucu oluşmuş zeybek oyunlarıdır. Diğer bir deyişle 9/2'lik ve 9/4'lük (3+2+2+2) usullerle oynanan ağır zeybek oyunlarının temposu, yüksek komşu oyun türleriyle etkileşiminden dolayı hızlı bir oynayış biçimine bürünmüş zeybek oyunlarıdır. 9/8'lik usuldeki düzümü (2+2+2+3) olan oyunlarsa, genellikle 9/16'lık (2+2-2+3) usulle oynanan teke oyunlarının zeybek oyunlarından etkilenecek temposunun düşmesiyle oluşmuş, halk arasında "kırık zeybek" olarak tanımlanan oyunlardır” (Sürmeli, 2010, s.6)

Yapılan alan araştırmaları ve gözlemler sonucunda Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yareninde oynanan oyunlar hakkında şu bilgilere ulaşılmıştır:

Kütahya ilinin Ege Bölgesi'nde yer alması nedeni ile yerleşim birimlerinde zeybek oyunlarının tespiti görülmektedir. Merkez ve merkeze bağlı köylerin ve ilçelerdeki yerleşim biçimlerine oyun yapılarına göre kaşık unsuru görülmektedir. Kaşığın bu oyunlardaki amacının oyunlarda ritim tutmak olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Bu nedenle görmüş olduğumuz bu bölgedeki zeybek türünün kırık zeybek olduğu, oyunları ise genellikle kaşık unsuru ile oynandığı görülmektedir. Genellikle her oyuncunun elinde ikişer kaşık bulunmaktadır. Oyuncular daire veya çizgi formunda karşılıklı olarak her elinde ikişer kaşık olmak üzere oyunları sergiledikleri görülmektedir

Yaren toplantılarında halk müziğinin icra edildiği bölümün sonuna doğru Küçük Yaren Başının müzisyenlere verdiği komut ile müzisyenlerin yöresel oyun türkülerini icra etmeye başladığı görülmüştür. Daha sonrasında ise Küçük Yaren Başının belirlediği kişileri oyuna davet etmesi ile oyun bölümünün başladığı gözlemlenmiştir. Burada müzisyenin en büyük rolünün oyuncu ile arasındaki uyumu olduğu söylenmiştir. Müzisyenin oyuncunun ayağına göre çalması, oyuncunun ise müzisyene göre oynayıp ahenk içinde olmaları gerektiği bilgisine ulaşılmıştır.

Oyunlarda oynanan türküler: Delhadır Başındayım, İslamoğlu, Üç Giderim, Gediz Pazarı, Eskin Deresi, Baskın Zeybeği, Döşemedir Koca Konak, Bağlarında Üzüm Var ve Dağ Başında Kestane olduğu gözlenmektedir. Bu oyunların yörede genellikle kaşık ile oynanıp sözlü olduğu, iki veya daha fazla kişi ile oynandığı fakat yaren eğlencelerinde sadece iki kişi ile oynandığı bilinmektedir. Baskın Zeybeği' nin ise solo olarak oynandığı ve sözsüz olarak icra edildiği görülmektedir. Oyunlara hazırlanan yaren üyelerinin oyuna serbest yürüyüş ile düz adım attıkları gözlenmiştir. Devamında ise türkünün söz kısmı bittikten sonra sekme bölümü denilen bölümün oynanıp, dönme bölümüne geçildiği sonrasında ise ön ve arkaya diz vurma

bölümünün tamamlanıp tekrar dönme bölümüne dönüldüğü ve son olarak omuz vurma bölümünün yapılması ile oyunun son bulduğu gözlenmiştir. Yapılan figürlerin Baskın Zeybeği haricinde olan bütün oyunlarda geçerli olduğu söylenmiştir. Baskın Zeybeğinde ise oyun figürlerinin Kurtuluş Savaşı sırasında düşmanın arasına sızmak için sarhoş taklidi yapan efelerden aldığı, hareketlerinin sanki bilinç dışı sallanmaları, yere oturup kalkmaları anımsattığı söylenmiştir. Yaren toplantılarının üçüncü bölümünün de tamamlanmasından sonra Büyük Yaren Başının “EROO” su ile bölümünün son bulduğu gözlenmiştir.

Şekil 7.1. “Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yareni” (Kaynak Kişi Rıza Mert).

Şekil 7.2. Yaren Toplantılarında Oyun Örneği (Kaynak Kişi Rıza Mert).

7.3. Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yareninde Oynanan Oyun Türküleri Analizi

Çizelge 7.1. Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yareninde Oynanan Oyun Türküleri Analizi

OYUNUN ADI	OYUNUN FORMU	OYUNUN TÜRÜ	MAKAM-AYAK DİZİSİ	SÖZ UNSURU	OYUN AKSESUARİ	RİTİM DÜZÜMÜ-TİPİ	OYUNUN YÖRESİ	KİŞİ SAYISI	OYUNUN TEMPOSU
Delhadır	Daire/Çizgi	Zeybek	Nikriz (Yörük)	Var	Tüfek	9/8 2+2+2+3 (D tipi)	Simav	Toplu	52
Baskın Zeybeği	Daire/Çizgi	Zeybek	Karcıgar (Kerem)	Yok	Tüfek	9/8 3+2+2+2 (A tipi)	Simav	Solo	50
Dağ Başında Kestane	Daire/Çizgi	Kaşıklı Zeybek	Karcıgar (Kerem)	Var	Kaşık	9/8 3+2+2+2 (A tipi)	Simav	Toplu	65
Gediz Pazarı	Daire/Çizgi	Kaşıklı Zeybek	Hicaz Humayun (Garip)	Var	Kaşık	9/8 2+2+2+3 (D tipi)	Simav	Toplu	62
İslamoğlu	Daire/Çizgi	Kaşıklı Zeybek	Gerdaniye (Hüseyini)	Var	Kaşık	9/8 2+2+2+3 (D tipi)	Gediz	Toplu	58
Üç Gider Beş Ardıma Bakarım	Daire/Çizgi	Kaşıklı Zeybek	Hicaz (Garip)	Var	Kaşık	9/8 2+2+2+3 (D tipi)	Kütahya	Toplu	57
Eskin Deresi	Daire/Çizgi	Kaşıklı Zeybek	Gerdaniye (Hüseyini)	Var	Kaşık	9/8 2+2+2+3 (D tipi)	Simav	Toplu	58
Bağlarında Üzüm Var	Daire/Çizgi	Kaşıklı Zeybek	Gülizar (Engin Hüseyini)	Var	Kaşık	9/8 2+2+2+3 (D tipi)	Simav	Toplu	58
Döşemedir Koca Konak	Daire/Çizgi	Kaşıklı Zeybek	Karcıgar (Kerem)	Var	Kaşık	9/8 2+2+2+3 (D tipi)	Manisa	Toplu	57

7.4. Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yareninde İcra Edilen Türkülerin Notaları, Makam ve Ritim Analizleri

08.11.2018 tarihinde yapılan alan araştırmasında yaren müzisyenleri ile yapılan görüşmeler kaynak alınarak oyun türküleri yarende çalındığı hali ile notaya alınmıştır.

7.4.1. Üç Giderim

Çizelge 7.2. Üç Giderim

OYUNUN ADI	OYUNUN FORMU	OYUNUN TÜRÜ	MAKAM-AYAK DİZİSİ	SÖZ UNSURU	OYUN AKSESUARİ	RİTİM DÜZÜMÜ-TİPİ	OYUNUN YÖRESİ	KİŞİ SAYISI	OYUNUN TEMPOSU
Üç Gider Beş Ardıma Bakarım	Daire/ Çizgi	Kaşıklı Zeybek	Hicaz (Garip)	Var	Kaşık	9/8 2+2+2+3 (D tipi)	Kütahya	Toplu	57

ÜÇ GİDERİM

YÖRE: KÜTAHYA

SESLENDİREN: UĞUR KARAYÖRÜK

1

Ü ç gi de ri ... m Beş a r dım a ..

3

ba ka .. r ı ... m

4

Göz le ri .. m de .. n

5

ka n lı ya .. ş la ... r dö ke .. rim

7

SAZ...

8

9

10

HEM AYRILIK HEM GURBETLİK ÇEKERİM
A DİRDİ KOYAK BEN DİRDİME YANARIM
UZAK GİTMEK KÜTAHYADAN DÖNERİM

EVLERİ VAR EVİMİZE UÇ OLUR
SEVİP SEVİP AYRILMASI GÜÇ OLUR
BEN GİDERSEM SENİN HALİN NE OLUR?

A DİRDİ KOYAK BEN DİRDİME YANARIM
UZAK GİTMEK KÜTAHYADAN DÖNERİM

Şekil 7.3. Üç Giderim Notası

Yöresi Kütahya iline ait olan “Üç Giderim” adlı türkünün Arel nazariyatına göre Geleneksel Türk sanat müziğindeki makamı “Hicaz” olup Geleneksel Türk halk müziğinde “Ayak” olarak karşılığı “Garip” dir. Türkünün ilk 4 ölçüsünde Gerdaniye perdesi güçlendirilmiş ardından neva perdesi güçlendirilerek bu perdede Rast ve

Buselik çeşnileri gösterilmiştir.5.ölçüden başlayarak son ölçüye kadar makamın dizisi gösterilmiş ve son ölçüde Dügâh perdesinde Hicaz beşlisi ile karar vermiştir.

Not: Makamsal analizi yapılan bu türkünün Arel Nazariyatında makamı “Hicaz” dır. Arel nazariyatında Basit makamlar içerisinde yer alan bu makamın dizisi Dügâh perdesinde Hicaz dörtlüsüne, Neva perdesinde Rast beşlisinin eklenmesi ile oluşmaktadır.

Türkünün oyun yapısı 9 zamanlı olup üçlüsü sonda bulunmaktadır. Halk müziği usullerine göre 9/8 ritim kalıbı ile “D tipi” (2+2+2+3) şeklinde icra edilmektedir. Yapılan saha araştırması sonucu türkünün ortalama hızı 57 olarak görülmüştür. Eseri notaya aldığımızda sözlerden sonra sazın farklı olması gözükmemektedir. Sözlerden sonra gelen oyuncuların sekme olarak belirttiği motiflerde bu ezgi çalınmaktadır.

Şekil 7.4. Üç Giderim Ritim Notası

Genel olarak türküye davul, darbuka, cümbüş, klarnet ve ud ile eşlik edilmektedir.

Not: Yöredeki müzisyenler bu ezgiyi diğer birçok yöresel oyun türkülerinin sözden sonraki kısmında çaldığı gözlenmektedir.

7.4.2. Bağlarında Üzüm Var

Çizelge 7.3. Bağlarında Üzüm Var

OYUNUN ADI	OYUNUN FORMU	OYUNUN TÜRÜ	MAKAM-AYAK DİZİSİ	SÖZ UNSURU	OYUN AKSESUARİ	RİTİM DÜZÜMÜ-TİPİ	OYUNUN YÖRESİ	KİŞİ SAYISI	OYUNUN TEMPOSU
Bağlarında Üzüm Var	Daire/ Çizgi	Kaşıklı Zeybek	Gülizar (Engin Hüseyini)	Var	Kaşık	9/8 2+2+2+3 (D tipi)	Simav	Toplu	58

Bağlarında Üzüm Var

YÖRE: SİMAV

SESLENDİREN: İBRAHİM AVSEVEN

1

Bağ la rın da ... Ü zü .. m var A man

3

Bi yO .. s ma .. m .. n

4

Çam la .. rın da A .. .. ma n

5

Gö zü.. m var
SAZ...

7

8

9

10

EĞRİ BÜĞRÜ YOLLARI
KARDAN BEYAZ KIZ ÇAKIRIN
AMAN KOLLARI

Şekil 7.5. Bağlarında Üzüm Var Notası

Yöresi Kütahya Simav ilçesine ait olan “Bağlarında üzüm var” adlı türkünün Arel nazariyatına göre geleneksel Türk sanat müziğindeki makamı “Gülizar” olup geleneksel Türk halk müziğinde “Ayak” olarak karşılığı “Engin Hüseyini” dir. Türkünün ilk 3 ölçüsünde Muhayyer makamının 1.derece güçlüsü Muhayyer ve 2. Derece güçlüsü hüseyini perdesi vurgulanmıştır. 3. Ölçüde Karcıgar makamı dizisi (geleneksel Türk halk müziğinde “Ayak” olarak karşılığı “Kerem”) işittirilmiş, ardından 4.ölçüde Hüseyini makamı dizisi gösterilmiştir. 5.ölçüde Muhayyer makamı dizisine geçiş yapılmış, 6. Ölçüden türkünün bitişine kadar Karcıgar makamına geçki yapılarak eser son bulmuştur. Not: Makamsal analizi yapılan bu türkünün Arel Nazariyatında makamı “Gülizar” dır. Arel nazariyatında bileşik makamlar içerisinde yer alan bu makamın dizisi Muhayyer makamı dizisine, Dügâh perdesinde Karcıgar makamı dizisinin eklenmesi ile oluşmaktadır.

Yörede uzun zamandır oynanan oyunlardan biri olarak görülmektedir. Türk musikisi usullerine göre “aksak usul” olan 9 zamanlı bu türkü halk müziğinde 9/8 ritim kalıbı ile “D tipi” (2+2+2+3) şeklinde icra edilmektedir. Yapılan saha araştırması sonucu türkünün ortalama hızı 58 olarak görülmüştür.

Şekil 7.6. Bağlarında Üzüm Var Ritim Notası

Genel olarak türküye darbuka, cümbüş, klarnet ve ud ile eşlik edilmektedir.

7.4.3. Delhadır

Çizelge 7.4. Delhadır

OYUNUN ADI	OYUNUN FORMU	OYUNUN TÜRÜ	MAKAM-AYAK DİZİSİ	SÖZ UNSURU	OYUN AKSESUARI	RİTİM DÜZÜMÜ-TİPİ	OYUNUN YÖRESİ	KİŞİ SAYISI	OYUNUN TEMPOSU
Delhadır	Daire/Çizgi	Zeybek	Nikriz (Yörük)	Var	Tüfek	9/8 2+2+2+3 (D tipi)	Simav	Toplu	52

Delhadır

Yöre: Simav

SESLENDİREN: ALİ BİRİK

The musical score is written in 8/8 time and consists of nine staves. The key signature has one sharp (F#). The notation includes various rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. The score is numbered 1 through 9 at the beginning of each staff.

11 Del ha dır ba şın da ..... yım Si ma vın ka şın da .....

13 yım Ba na Ka dir E fe de r ler

15 Zey bek ler ba şın da ..... yım
Ya ren ler ba şın da ..... yım

16 Du man lı dağ lar Ka ra göz lü m Ar dım dan ağ lar

CEZVENİN SAPI YEŞİL
ŞEKERLİ KAHVE PİŞİR
BUGÜN BASKIN BAŞANIN
AKLIN BAŞINA DEVŞİR

Şekil 7.7. Delhadır Notası

Yöresi Kütahya Simav ilçesine ait olan “Delhadır” adlı türkünün Arel nazariyatına göre geleneksel Türk sanat müziğindeki makamı “Nikriz” olup geleneksel Türk halk müziğinde “Ayak” olarak karşılığı “Yörük” dür. Türkünün ilk 8 ölçüsünde Nikriz makamının seyir anatomisine uygun ezgiler kullanılmış, 9. Ve 10.

Ölçüde Hicaz beşlisi işittirilerek eser son bulmuştur. Not: Makamsal analizi yapılan bu türkünün Arel Nazariyatında makamı “Nikriz” dir. Arel nazariyatında beşlisi özel olarak adlandırılan ve bileşik makamlar içerisinde yer alan bu makamın dizisi Rast perdesinde Nikriz Beşlisine, Neva perdesinde Rast ve Buselik beşlisinin eklenmesi ile oluşmaktadır.

Eser incelendiğinde 9 zamanlı olup Türk musikisi usullerinden “Aksak usul” olarak geçmektedir. Türk musikisi usullerine göre “aksak usul” olan 9 zamanlı bu türkü halk müziğinde 9/8 ritim kalıbı ile “D tipi” (2+2+2+3) şeklinde icra edilmektedir. Yapılan saha araştırması sonucu türkünün ortalama hızı 52 olarak görülmüştür.

Şekil 7.8. Delhadır Başındayım Ritim Notası

Genel olarak eseri incelediğimizde oyuna davul, cümbüş, klarnet eşlik etmektedir.

7.4.4. Döşemdir Koca Konak

Çizelge 7.5. Döşemdir Koca Konak

OYUNUN ADI	OYUNUN FORMU	OYUNUN TÜRÜ	MAKAM-AYAK DİZİSİ	SÖZ UNSURU	OYUN AKSESUARI	RİTİM DÜZÜMÜ-TİPİ	OYUNUN YÖRESİ	KİŞİ SAYISI	OYUNUN TEMPOSU
Döşemdir Koca Konak	Daire/Çizgi	Kaşıklı Zeybek	Karcıgar (Kerem)	Var	Kaşık	9/8 2+2+2+3 (D tipi)	Manisa	Toplu	57

Döşemedir Koca Konak

Yöre: Manisa

SESLENDİREN: FAZLI KARACA

Dö şe .. me dir .. .. Ko ca kona .. .. .. k

Dö şe .. me A ... man ..

Dal gın Uy ku.. .. lar .. da.. gir din Ay şe m

Dü şü.. me vay

SAZ...

11

UYMA DEDİM UYDUN
ELLER SÖZÜNE AMAN
ÖRTÜLEN YAZMAMI
YEL ALDI VAY
BÜYÜTTÜM BESLEDİM
SEVDİĞİMİ EL ALDI VAY

Şekil 7.9. Döşemedir Koca Konak Nota

Yöresi Manisa iline ait olan “Döşemedir Koca Konak” adlı türkünün Arel nazariyatına göre geleneksel Türk sanat müziğindeki makamı “Karcığar” olup

geleneksel Türk halk müziğinde “Ayak” olarak karşılığı “Kerem” dir. Türkünün ilk 4 ölçüsünde Karcıgar makamı dizisinin etkisi görülmemektedir. 5. Ölçüden başlayarak 10.ölçüye kadar. Karcıgar makamı dizisi gösterilmiş 11.ölçüde Dügâh perdesinde Hüseyni beşlisi işittirilerek eser son bulmuştur. Not: Makamsal analizi yapılan bu türkünün Arel Nazariyatında makamı “Karcıgar”dır. Arel nazariyatında Basit makamlar içerisinde yer alan bu makamın dizisi; Dügâh perdesinde Uşşak dörtlüsüne, Neva perdesinde Hicaz beşlisinin eklenmesi ile oluşmaktadır.

Eser incelendiğinde 9 zamanlı olup Türk musikisi usullerinden “Aksak usul” olarak geçmektedir. Türk musikisi usullerine göre “aksak usul” olan 9 zamanlı bu türkü halk müziğinde 9/8 ritim kalıbı ile “D tipi” (2+2+2+3) şeklinde icra edilmektedir. Yapılan saha araştırması sonucu türkünün ortalama hızı 57 olarak görülmüştür.

Şekil 7.10. Döşemedir Koca Konak Ritim Notası

Genel olarak eseri incelediğimizde oyuna davul, cümbüş, klarnet eşlik etmektedir.

7.4.5. Eskin Deresi

Çizelge 7.6. Eskin Deresi

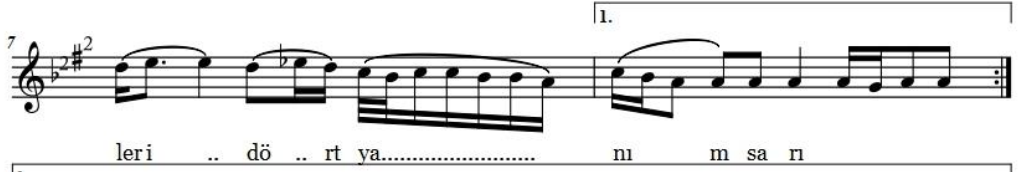
OYUNUN ADI	OYUNUN FORMU	OYUNUN TÜRÜ	MAKAM- SÖZ AYAK DİZİSİ	OYUN AKSESUARİ	RİTİM DÜZÜMÜ- TİPİ	OYUNUN KİŞİ YÖRESİ	OYUNUN SAYISI	TEMPOSU
Eskin Deresi	Daire/ Çizgi	Kaşıklı Zeybek	Gerdaniye Var (Hüseyini)	Kaşık	9/8 2+2+2+3 (D tipi)	Simav	Toplu	58

Eskin Deresi

Yöre: Simav

Seslendiren: Uğur KARAYÖRÜK

ESKİN DERESİNDE BAMYA BADILCAN
GIZ SENİ BENDEN AYIRANLAR NASIL CAN

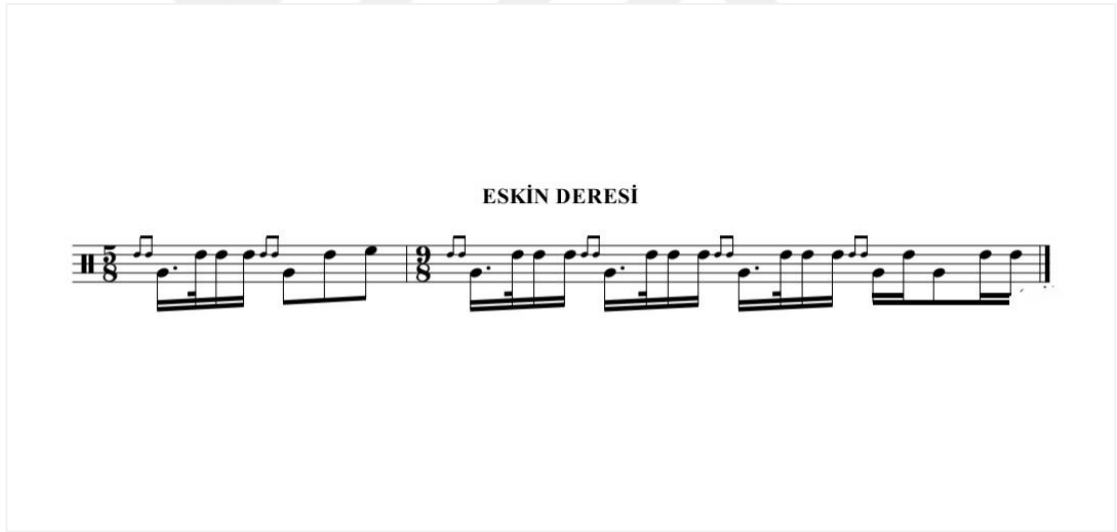
2

Şekil 7.11. Eskin Deresi Nota

Yöresi Kütahya Simav ilçesine ait olan “Eskin Deresi” adlı türkünün Arel nazariyatına göre geleneksel Türk sanat müziğindeki makamı “Gerdaniye” olup geleneksel Türk halk müziğinde “Ayak” olarak karşılığı “Hüseyini” dir. Türkünün ilk 3 ölçüsünde Uşşak dörtlüsü çeşnisinin etkisi görülmektedir. 4. 5. Ve 6. Ölçüde Gerdaniye makamının güçlü perdeleri olan sırasıyla Gerdaniye, Neva ve Hüseyini

perdeleri vurgulanmış 7. Ve 8.ölçüde Dügâh perdesinde Hüseyini beşlisi ile karar verilmiştir. 9.10. 11.ölçülerde Hüseyini beşlisi sürekli işittirilerek eser son bulmuştur. Not: Makamsal analizi yapılan bu türkünün Arel nazariyatında makamı “Gerdaniyer”dir. Arel nazariyatında bileşik makamlar içerisinde yer alan bu makamın dizisi; Rast perdesinde Rast makamı dizisine, Dügâh perdesinde Hüseyini makamı dizisinin eklenmesi ile oluşmaktadır.

Yaptığımız çalışmada türkü, 5 zamanlı (5/8) usul ile başlayıp 9 zamanlı (9/8) usul ile devam etmektedir. Üçlüyü duyurup girişi vermek için ilk ölçü 5/8 başlamaktadır. Bu durum hem ritimci için hem de oyuncuların dolaşma bölümüne hazırlanması için uygulanan bir yol olarak görülmektedir. Türkü daha sonra kendi usulü olan 9 zamanlı (9/8) usule dönmektedir. 9 zamanlı olan bu eser Türk musikisi usullerine göre “aksak usul” olan 9 zamanlı bu türkü halk müziğinde 9/8 ritim kalıbı ile “A tipi” (3+2+2+2) şeklinde icra edilmektedir. Yapılan saha araştırması sonucu türkünün ortalama hızı 58 olarak görülmüştür.

Şekil 7.12. Eskin Deresi Ritim Notası

Not: Yörenin sevilen bu türküsü aynı zamanda “Yaykın Zeybeği” olarak da bilinmektedir.

7.4.6. İslamoğlu

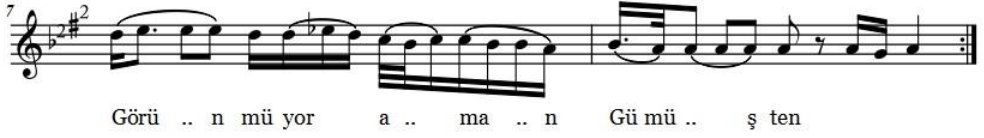
Çizelge 7.7. İslamoğlu

OYUNUN ADI	OYUNUN FORMU	OYUNUN TÜRÜ	MAKAM-AYAK DİZİSİ	SÖZ UNSURU	OYUN AKSESUARİ	RİTİM DÜZÜMÜ-TİPİ	OYUNUN YÖRESİ	KİŞİ SAYISI	OYUNUN TEMPOSU
İslamoğlu Daire/Çizgi		Kaşıklı Zeybek	Gerdaniye Var (Hüseyni)	Var	Kaşık	9/8 2+2+2+3 (D tipi)	Gediz	Toplu	58

İslamoğlu

YÖRE: GEDİZ

SESLENDİREN: UĞUR KARAYÖRÜK

İSLAMOĞLU EFEM AMAN YAR BAŞINA
YASLANIR YAR YAR YAĞMUR
SİLAHLARI AMAN ISLANIR
YAR YAR YAĞMUR
AL CEPKENİ AMAN ISLANIR

İSLAMOĞLU EFEM AMAN DERLER BENİ
ADIMA ÇOK YOSMALAR TAKTI DA
BENİM EFEM ADIMA
ÇOK YOSMALAR TAKTI DA
BENİM EFEM ADIMA

Şekil 7.13. İslamoğlu notası

Yöresi Kütahya Gediz ilçesine ait olan “İslamoğlu” adlı türkünün Arel nazariyatına göre geleneksel Türk sanat müziğindeki makamı “Gerdaniye” olup, geleneksel Türk halk müziğinde “Ayak” olarak karşılığı “Hüseyini” dir. Türkünün ilk 2 ölçüsünde herhangi bir çeşni görülmemektedir.3. ölçüden başlayarak 8.ölçüye

kadar Gerdaniye makamının güçlü perdeleri olan sırasıyla Gerdaniye, Neva ve Hüseyini perdeleri vurgulanmıştır. Yedinci ve 8.ölçüde Dügâh perdesinde Hüseyini beşlisi ile karar verilmiştir. Son 3 ölçüde ise Gerdaniye makamının etkisi neva perdesinde sürekli olarak işittirilen çeşnisi ile etkisini yitirmiştir. Not: Makamsal analizi yapılan bu türkünün Arel nazariyatında makamı “Gerdaniye” dir. Arel nazariyatında bileşik makamlar içerisinde yer alan bu makamın dizisi Rast perdesinde Rast makamı dizisine, Dügâh perdesinde Hüseyini makamı dizisinin eklenmesi ile oluşmaktadır.

Türkü incelendiğinde 9 zamanlı aksak usul olduğu görülmektedir. Yörede yaptığımız araştırmada üçlünün duyulması ve ritim sazın diğer sazlara eşlik edebilmesi için 5/8 usul ile başlamaktadır. 9/8 ritim kalıbının Türk halk müziğinde karşılığı “D tipi” yani (2+2+2+3) olarak görülmektedir. Yapılan saha araştırması sonucu türkünün ortalama hızı 58 olarak görülmüştür. Gediz ilçesine ait olan bu türküyü Simav ilçesi ve köyleri severek oynamaktadır.

Şekil 7.14. İslamoğlu Ritim Notası

Genel olarak türküye darbuka, bağlama, cümbüş ve klarnet eşlik etmektedir.

7.4.7. Baskın Zeybeği

Çizelge 7.8. Baskın Zeybeği

OYUNUN ADI	OYUNUN FORMU OYUNUN TÜRÜ	MAKAM- AYAK DİZİSİ	SÖZ UNSURU	OYUN AKSESUARİ	RİTİM DÜZÜMÜ- TİPİ	OYUNUN YÖRESİ	KİŞİ SAYISI	OYUNUN TEMPOSU	
Baskın Zeybeği	Daire/ Çizgi	Zeybek	Karcığar (Kerem)	Yok	Tüfek	9/8 3+2+2+2 (A tipi)	Simav	Solo	50

Baskın Zeybeği

YÖRE: SİMAV

İCRA: MUHARREM IŞIK

The image displays the musical notation for the piece "Baskın Zeybeği". It consists of eight staves of music, each starting with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a time signature of 9/8. The notation is written in a single melodic line. The first staff begins with a double bar line and a repeat sign. The second staff is marked with a '2' above the first measure. The third staff is marked with a '3' above the first measure. The fourth staff is marked with a '5' above the first measure. The fifth staff is marked with a '6' above the first measure and ends with a double bar line and a repeat sign. The sixth staff is marked with a '7' above the first measure. The seventh staff is marked with an '8' above the first measure and ends with a double bar line and a repeat sign. The eighth staff is marked with 'SON' above the final measure.

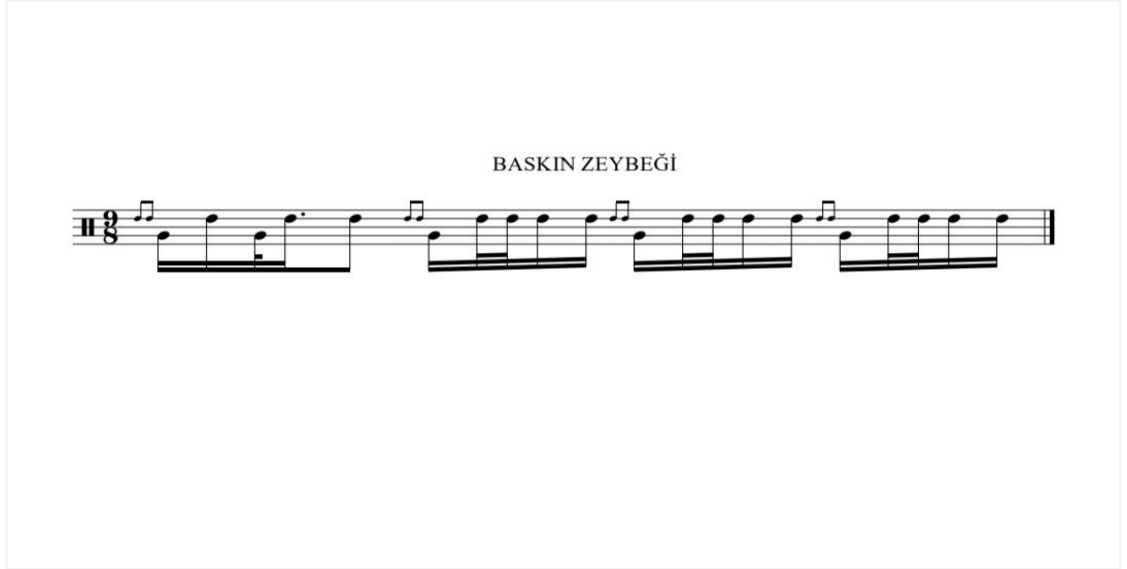
Şekil 7.15. Baskın Zeybeği Nota

Yöresi Kütahya Simav ilçesine ait olan “Baskın Zeybeği” adlı türkünün Arel nazariyatına göre geleneksel Türk sanat müziğindeki makamı “Karcıgar” olup, geleneksel Türk halk müziğinde “Ayak” olarak karşılığı “Kerem” dir. Türkünün ilk 2

ölçüsünde Karcıgar makamı dizisi işittirilmiştir.3. ve 4. Ölçüde yapılan aliterasyonlar ezginin a tonal duyulmasına neden olmuş ve makamdan kopukluk meydana getirmiştir. 5. Ölçüden başlayarak 8.ölçüye kadar Karcıgar makamı dizisi gösterilmiş ve Dügâh perdesinde Uşşak dörtlüsü işittirilerek eser son bulmuştur. Not: Makamsal analizi yapılan bu türkünün Arel nazariyatında makamı “Karcıgar”dır. Arel nazariyatında Basit makamlar içerisinde yer alan bu makamın dizisi Dügâh perdesinde Uşşak dörtlüsüne, Neva perdesinde Hicaz beşlisinin eklenmesi ile oluşmaktadır. Kendi düşüncelerim: Türkünün ezgisel yapısının işitsel olarak duyumu Karcıgarda Buselik beşlisinin eklenmesi ile oluşmaktadır.

Türkü 9 zamanı Türk Musikisinde “Oynak usul” olarak görülmektedir. Üçlü yapısı başta görüldüğü için halk müziğinde bu ritim 9/8 kalıbı, “A tipi” (3+2+2+2) olarak görülmektedir.

Yapılan saha araştırması sonucu türkünün ortalama hızı 50 olarak görülmüştür.

Şekil 7.16. Baskın Zeybeği Ritim Notası

Genel olarak türküye davul, cümbüş, ud ve klarnet eşlik etmektedir.

7.4.8. Cezayir

CEZAYİR

İCRA: MUHARREM IŞIK

The musical score for "CEZAYİR" is presented in a single system with eight staves. The key signature is one flat (B-flat) and the time signature is 2/4. The notation includes various rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. There are several trills marked with a '3' and a sharp sign. The score is numbered 1, 2, 4, 5, 7, 9, 11, and 13 at the beginning of each staff.

Şekil 7.17. Cezayir Notası

Yöresi Kütahya Simav ilçesine ait olan “Cezayir” adlı türkünün Arel nazariyatına göre geleneksel Türk sanat müziğindeki makamı “Karcıgar” olup geleneksel Türk halk müziğinde “Ayak” olarak karşılığı “Kerem” dir. Türkünün ilk ölçüsünden başlayarak bitişine kadar Karcıgar makamı dizisi gösterilmiş ve Dügah perdesinde Uşşak dörtlüsü ile karar verilmiştir.

Türküyü incelediğimizde 4 zamanlı 4/4 ritim kalıbı ile yazıldığı görülmektedir. Bu usul Türk musikisinde “Sofyan” usulüdür. Yapılan saha araştırması sonucu türkünün ortalama hızı 51 olarak görülmüştür.

Not: Yapılan görüşmeler sonucu elde edilen bilgiye göre eski dönemlerde Dağdan İnme merasiminde “Mollaaptır” adı ile bilinen bir türkü icra edilirmiş. Fakat şu an o türkünün unutulmasından dolayı “Cezayir” türküsü ile Dağdan İnme merasimi gerçekleşmektedir.

Şekil 7.18. Cezayir Ritim Notası

7.4.9. Gediz Pazarı

Çizelge 7.9. Gediz Pazarı

OYUNUN ADI	OYUNUN FORMU	OYUNUN TÜRÜ	MAKAM- AYAK DİZİSİ	SÖZ UNSURU	OYUN AKSESUARİ	RİTİM DÜZÜMÜ- TİPİ	OYUNUN YÖRESİ KİŞİ SAYISI	OYUNUN TEMPOSU
Gediz Pazarı	Daire/ Çizgi	Kaşıklı Zeybek	Hicaz Humayun (Garip)	Var	Kaşık	9/8 2+2+2+3 (D tipi)	Simav Toplu	62

Gediz Pazarı

YÖRE: SİMAV

SESLENDİREN: İBRAHİM AVSEVEN

SAZ...

İ sar köy de ..... n çıktım ba şım ....

se la .... me t

a k dağ .... .. ya y la ... ..

sı n da ... .. kop tu .... kı ya met

A k dağ ... .. ya y la .. ..

sı n da ... .. kop tu .. .. kı ya met

The image displays a musical score for a piece titled "Gediz Pazarı Notası". The score is written in staff notation and consists of eight lines of music, numbered 13 through 21. The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is 2/4. The melody is primarily composed of eighth and sixteenth notes, with some rests and accidentals. Measure 13 starts with a treble clef, a key signature of one flat, and a 2/4 time signature. The melody begins with a quarter note G4, followed by eighth notes A4, Bb4, and C5. Measure 14 continues with eighth notes D5, E5, F5, and G5. Measure 15 features a quarter note G5, followed by eighth notes F5, E5, and D5. Measure 16 starts with a quarter note C5, followed by eighth notes Bb4, A4, and G4. Measure 17 continues with eighth notes F4, E4, and D4. Measure 18 features a quarter note C4, followed by eighth notes Bb3, A3, and G3. Measure 19 starts with a quarter note F3, followed by eighth notes E3, D3, and C3. Measure 20 continues with eighth notes Bb2, A2, and G2. Measure 21 concludes with a quarter note F2, followed by eighth notes E2, D2, and C2, and ends with a double bar line and a repeat sign.

Şekil 7.19. Gediz Pazarı Notası

Yöresi Kütahya Simav ilçesine ait olan “Gediz Pazarı” adlı türkünün Arel nazariyatına göre geleneksel Türk sanat müziğindeki makamı “Hicaz Humayun” olup geleneksel Türk halk Müziğinde “Ayak” olarak karşılığı “Garip” dir. Türkünün

ezgi bütünlüğü Arel nazariyatında yer alan Hicaz Humayun makamı dizisi ile örtüşmektedir. Eser baştan sona kadar sıralı seslerden oluşmakla beraber, güçlendirilen diğer perde Hüseyini perdesidir. Not: Makamsal analizi yapılan bu türkünün Arel Nazariyatında makamı “Hicaz Humayun”dur. Arel nazariyatında Basit makamlar içerisinde yer alan bu makamın dizisi Dügah perdesinde Hicaz dörtlüsüne, Neva perdesinde Buselik beşlisinin eklenmesiyle oluşur.

Türkü incelendiğinde 9 zamanlı aksak usul olduğu görülmektedir. Yörede yaptığımız araştırmada üçlünün duyulması ve ritim sazın diğer sazlarla eşlik edebilmesi için 5/8 usul ile başlamaktadır. 9/8 ritim kalıbının Türk halk müziğinde karşılığı “D tipi” yani (2+2+2+3) olarak görülmektedir. Yapılan saha araştırması sonucu türkünün ortalama hızı 62 olarak görülmüştür. Sözlerden sonra gelen ezgi türkünün ezgisinden farklıdır. Edinilen bilgilere göre yöredeki müzisyenler bu ezgiyi genellikle yöresel oyunlarda kullandıklarını söylemektedirler.

Şekil 7.20. Gediz Pazarı Ritim Notası

Genellikle darbuka, davul, cümbüş, klarnet ve bağlama ile eşlik edilmektedir.

Not: Yarenlerin ve Simav ilçesinin en çok sevilen ve oynanan türküleri arasında bulunmaktadır.

7.4.10. Dağ Başında Kestane

Çizelge 7.10. Dağ Başında Kestane

OYUNUN ADI	OYUNUN FORMU	OYUNUN TÜRÜ	MAKAM-SÖZ AYAK DİZİSİ	ÖZ AYAK DİZİSİ	OYUN AKSESUARIDUZUMÜ	RİTİM DÜZÜMÜ	OYUNUN KİŞİ YÖRESİ	OYUNUN SAYISI	TEMPOSU
Dağ Başında Kestane	Daire/ Çizgi	Kaşıklı Zeybek	Karcıgar (Kerem)	Var	Kaşık	9/8 3+2+2+2 (A tipi)	Simav	Toplu	65

DAĞ BAŞINDA KESTANE

YÖRE: SİMAV

SESLENDİREN: İBRAHİM AVSEVEN

Dağ ba şın da kes ta ne Dö kü lür da ne da ne

dö kü lür da ne da ne

O da mı ya lan

Bu da mı ya lan

He pi si ya lan

SAZ...

1

SİMAV DOLU YAR OLSA
ALACAĞIM BİR TANE
O DA MI YALAN?
BU DA MI YALAN?
HEPİSİ YALAN

BAHÇENİZDE GÜL VAR MI?
GÜL DİBİNDE YOL VAR MI?
AKŞAM SİZE GELECEM
ANANDAN İZİN VAR MI?

O DA MI YALAN?
BU DA MI YALAN?
HEPİSİ YALAN

BAHÇELERİN SÖĞÜDÜ
KİMDEN ALDIN ÖĞÜDÜ
BENİM SEVDİĞİM OĞLAN
ŞU SİMAVIN YİĞİDİ

O DA MI YALAN?
BU DA MI YALAN?
HEPİSİ YALAN

Şekil 7.21. Dağ Başında Kestane Nota

Yöresi Kütahya Simav ilçesine ait olan “Dağ Başında Kestane” adlı türkünün Arel nazariyatına göre geleneksel Türk sanat müziğindeki makamı “Karcıgar” olup geleneksel Türk halk müziğinde “Ayak” olarak karşılığı “Kerem” dir. Türkünün ezgi

bütünlüğü Arel nazariyatında yer alan Karcığar makamı dizisi ile örtüşmektedir. Eser baştan sona kadar sıralı seslerden oluşmakla beraber, 5.ölçüden başlayarak eserin sonuna kadar sürekli Dügâh perdesinde Uşşak dörtlüsü işittirilmiştir. Not: Makamsal analizi yapılan bu türkünün Arel Nazariyatında makamı “Karcığar”dır. Arel nazariyatında Basit makamlar içerisinde yer alan bu makamın dizisi Dügâh perdesinde Uşşak dörtlüsüne, Neva perdesinde Hicaz beşlisinin eklenmesi ile oluşmaktadır

Türkü 9 zamanı, Türk Musikisinde “Oynak usul” olarak görülmektedir. Üçlü yapısı başta görüldüğü için halk müziğinde bu ritim 9/8 kalıbı, “A tipi” (3+2+2+2) olarak görülmektedir. Yapılan saha araştırması sonucu türkünün ortalama hızı 65 olarak görülmüştür.

Şekil 7.22. Dağ Başında Kestane Ritim Notası

Genel olarak türküyeye davul, cümbüş, ud ve klarnet eşlik etmektedir.

8. DAĞDAN İNME (4 EYLÜL SİMAV KURTULUŞ GÜNÜ)

Yapılan kişisel görüşmeler sonucu şu bilgilere ulaşılmıştır:

“Zeybekler var olan düzen karşısında isyan edip dağa çıkan kişilerden oluşan bir topluluktur. Kurtuluş Savaşı sırasında Simav Yunan işgali altında kalınca 4 Eylül günü dağdan inip Simav’ın kurtuluşuna yardım etmişlerdir. Bu sayede Simav işgalden kurtulmuştur bu durum sonucunda halkın güvenini ve özenini kazanmışlardır. Zeybeklerin dağdan indiği gün olan ve Simav’ın kurtuluşunun yıldönümü olan 4 Eylül’ü dağdan inme merasimi ile kutlanmaktadır. Geçmiş dönemlerde yapılan dağdan inme merasimlerinde bir kız çocuğunu Simav’ın merkezinde olan bir ağaca bağlarlardı, bu kız halkı temsil ederdi. Daha sonra yaren üyelerinden bir veya iki kişiye asker kıyafeti giydirilip Yunan askeri yaparlardı. Yunan askeri rolüne giren yarenler kızın yanına geldiklerinde dağda hazır olarak bekleyen diğer yaren üyeleri deyiş ve tüfek atarak merkeze inerler ve kızı kurtarırlardı, bu yarenler de zeybekleri canlandırırđı. Bunun yapılma amacı 4 Eylül günü olan olayların ve zeybeklerin öneminin unutulmamasıydı.”¹⁵

Yapılan alan araştırmaları sonucu dağdan inme ile ilgili şu bilgilere ulaşılmıştır

Simav ilçesinin 4 Eylül 1922 yılında Yunan işgalinden kurtulduğu bilinmektedir. O yüzden bugünü kurtuluş günü olarak kutladıkları belirtilmiştir. O günde Meteris tepesinden şehir merkezine bir yürüyüş düzenleyip bu olaya dağdan inme adını verdikleri görülmüştür. Yürüyüş esnasında ise deyişler söyleyip, sazandelerin kurtuluş türküleri çaldığı, merkeze inildiği zaman Simav yöresel türküleri eşliğinde yarenlerin Küçük Yaren Başının düzenlemesi ile ikişerli, dörderli, sekizerli gruplar halinde halk oyunları gösterilerini sunduğu bilgisine ulaşılmıştır. Merasimin Cezayir Türküsü ile başlayıp Baskın Zeybeği ile son bulduğu ayrıca bu gösterileri sadece bugünde değil diğer dini ve milli bayramlar gibi özel günlerde de kutladıkları belirtilmiştir. Törene ise Köşe İhtiyarı dışında tüm yaren üyelerinin

¹⁵ Kişisel Görüşme. Kalaycık.17.05.2021

katılmak zorunda olduğu söylemiştir. Dağdan inme merasiminin ise şu şekilde yapıldığı belirtilmiştir: Kùçük Yaren Başının mertebelere gùre bir yùrüyüş sırası hazırlaması, yaren içinden seçilen sesi gùr bir yaren üyesinin deyiş atmaktan sorumlu olduğu, merasimde tùfek atıldığı söylenmiştir. Deyiş ve tùfek atmanın ise şu şekilde olduğu belirtilmiştir. İlk olarak bir tane deyiş atıldığı ardından derece sırasına en yüksek olan yaren üyesinin tùfek attığı, sonrasında ise bu durumun tüm yaren üyeleri bitene kadar devam ettiği, bu olayın bitiminden hemen sonra Cezayir türküsünün icra edildiği, gösteri alanına yaklaştıkça daha coşkulu türkülerin icra edildiği söylenmiştir.

şekil 8.1. Dağdan inme 4 Eylül Kurtuluş Günü Dağdan İnme Fotoğrafı

9. YARENDE MENDİL YAKMA

Yapılan gözlem ve kişisel görüşmeler sonucunda edinilen bilgi şu şekildedir: Mendil yakma geleneğinin yörenin geçmişten getirdiği bir olay olduğu, mendil yakmadaki inanış ve düşüncenin kötülüklerden ve nazardan korunmak için olduğu bilgilerine ulaşılmaktadır.

“Ateşin en önemli niteliklerinden biri kuşkusuz arındırıcı bir güce sahip olmasıdır. Türk halkları ateşin sihirli bir temizleyici güç olduğuna inanırdı.” (Düzgün,2015, s.9)

“Mendil yakma, yarenin sonuna doğru yapılır. Işıklar kapatılıp klarnet ve davulun Cezayir türküsünü icra etmesi ile birlikte başlar. Yakılan mendil tüm yaren üyelerinin ve yarene katılan misafir varsa başlarının üzerinde dolaştırılır ve bu olay türkü ile son bulur. Amaç yarende bulunan yaren üyelerinin ve katılan misafirlerin nazardan ve kötü nefisten korunmasıdır.”¹⁶

---

¹⁶ Kişisel Görüşme.Koçak.17.05.2021.)

11. SONUÇLAR

Türk Milli kültür unsurlarından biri olan erkek sohbet toplulukları ülkemizin birçok yerinde hala aktif olarak varlığını sürdürmektedir. Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yareninin bu topluluklardan birisi olduğu bilinmektedir. Bu toplulukların temelini ise ahiliğe dayandığı görülmektedir. Esnaf teşkilatları olarak bilinen ahilikle yarenciliğin ortak özelliklerden bazıları şu şekilde karşımıza çıkmaktadır: Topluluklarda yapılan eğitimlerin her ikisinde de öğretimini usta- çırak ilişkisi içinde sürdürmeleri, ahlaki ve kültürel eğitimin verilmesi ve devamlılığının sağlanması, birlik ve beraberliğin her ikisinde de çok önemli bir yer teşkil etmesi, belirli kurallar dahilinde varlıklarını yaşatıp sürdürmüş olmaları, topluluklarını yönetecek bir merteye sisteminin bulunması, ahi veya yaren kimliklerini değişime uğramadan yaşatmayı amaçlamaları.

Türk halk kültürü çok uzun bir tarihe dayanıp birçok konuyu içinde barındırmaktadır. Bu kültürün devamlılığının sağlanması, yaşatılıp gelecek kuşaklara aktarılması gerekmektedir. Bu bağlamda bakıldığı zaman Erkek Sohbet toplantılarının bir kolu olan yaren teşkilatı kültürün yaşatılıp aktarılmasında çok önemli bir yer teşkil etmektedir. Çünkü yaren teşkilatları kültürün sadece bir kolunu değil birden fazla kolunu aynı anda yaşatıp devam ettirmektedir. Bu kollar; oturma kalkma adeti, yeme içme adeti, oyun adeti, müzik adeti vb. birçok koldan oluşmaktadır. Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yareninin ise bu aktarımda çok daha büyük rol oynadığı yargısına varılmıştır. Bunun nedeninin ise yarenin kurulumundan günümüze kadar hiçbir ritüelinin değişmeden yaşatılmasıdır.

Bu çalışmada Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yareninin tarihçesi, kuruluş ve işleyişi, yaren kuralları, toplantı türleri, oyunları ve müzikleri gelenek içinde incelenmiştir. Bu bağlamda “Yaren Geleneği Bağlamında Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yareninin İncelenmesi” adını taşıyan bu yüksek lisans tezinin alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yareninin yaren oturumunun başından sonuna kadar geçen her ritüeli tek tek incelenip kültürel anlamda devamlılığı ve sürdürülebilirliği irdelenmiş ve analizleri yapılmıştır.

Çalışmaya dair en önemli bulgulardan birisi yarende yapılan her ritüelin hiç değişmeden günümüze kadar gelmiş olmasıdır.

Tarihsel olarak önemli bulgular şu şekildedir: Simav yarenciliğinin 14.yy'a yani Orta Asya Türklerine kadar dayanan köklü bir gelenek olmasıdır. Varlığını halen aktif olarak ve değişmeden sürdürmesinin nedeni ise tarihsel olarak çok uzun yıllara dayanmasıdır.

Kuruluş ve işleyiş ile ilgili önemli bulgular şu şekildedir: Yarene katılma alt yaş sınırının 15 olduğu, her yıl yaren sohbetlerine başlamadan yemin ettikleri, yarenin bir merteye ile yönetildiği, yöneten kişilerin her birinin görevlerinin birbirinden farklı olduğu ve bu mertebelerin Köşe İhtiyarı, Büyük Yaren Başı, Küçük Yaren Başı, Muhasip ve Sözcü olduğudur.

Yaren toplantı türleri ile ilgili olan önemli bulgular şu şekildedir: Yaren toplantı türlerinden içki ve saz herfeneli olan türünün uygulanmakta olduğu, özel gün ve kutlamalar için ihtiyaçlara göre herefene toplandığı bilgisine ulaşılmıştır.

Yaren toplantılarında oynanan yöresel oyunlarla ilgili olan önemli bulgular şu şekildedir:

Yaren içinde Zeybek türünün oynandığı oyun bölümünün, tepsi sunumundan sonra Baskın Zeybeği ile başlayıp mendil yakmadan sonra Cezayir türküsü ile son bulunduğu bilgisine ulaşılmıştır. Baskın zeybeği ve Delhadır zeybekleri oyun figürlerinin yörede unutulduğu genellikle yaren içinde oynandığı bilgisine ulaşılmış, bu durum yaren kültürünün değişime uğramadan varlığını sürdürdüğünün kanıtı olarak ele alınmıştır. Oynanan oyun figürlerinin geçmişten günümüze hiç değişmeden geldiği, Baskın zeybeği oyun figürlerinin temelini Kurtuluş Savaşı zamanında savaşan askerleri yansıttığı bilgisine ulaşılmıştır.

Müzikal olarak önemli bulgular ise şu şekildedir: Yörede genellikle zeybek oynanmakta olup çalınan türkülerin çoğunluğunu oluşturan kısmı Simav'a aittir. Kullanılan makam türleri ise genellikle hicaz, hüseyini, uşşak, hüzzam, karcıgar olduğu bulunmuş. Oyun bölümünde icra edilen türkülerin, genellikle söz bitiminden sonra başlayan oyunda sekme adı verilen bölümde çalınan ezgilerin tüm oyun türkülerinde aynı şekilde olduğu görülmüştür. Oyun türkülerinden olan Baskın zeybeği ve Cezayir türkülerinin sözsüz icra edildiğini, Cezayir türküsünün diğer

yörelere göre içinde farklı ezgiler barındırdığı ve tempo olarak daha ağır icra edildiğini görmekteyiz. Ritim olarak bakıldığında ise genellikle 9 zamanlı ritim kalıplarından olan 9/8 ritim kalıbı kullanılmaktadır. İcra edilen oyun türkülerinden Eskin Deresi ve İslamoğlu türkülerinin 5/8 ritim kalıbı ile başlayıp daha sonra 9/8 ritim kalıbına döndüğünü görmekteyiz. Bunun nedeni olarak ise oyunda gezinleme adı verilen bölümde ritim sazına üçlüyü duyurmak için bu şekilde başladığı bilgisine ulaşılmıştır. 9/8 ritim kalıbı seçimlerinde ise önemli olan etkenin oyun olarak zeybek türünün oynanması olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Bu yüzden icra edilecek türkü seçimlerinin, yöresel oyunlara eşlik amacı ile kullanılan türkülerden oluştuğu görülmüştür. Yörede kullanılan sazların genellikle cümbüş, ud, klarnet, keman, davul, zilli tef, darbuka olduğu, bağlı olduğu Kütahya ilinde temel saz olarak görülen bağlamanın çok sık kullanılmadığı görülmüştür.

Çalışmanın sonucunda Simav Sarı ve Mor Zeybekler Yareninin tarihçesinin Orta Asya Türk geleneklerine dayandığı, bu geleneğin Anadolu'ya ise Malazgirt Savaşından sonra geldiği bilgisine ulaşılmıştır. Simav Sarı ve Mor Zeybekler yareninde geleneğin değiştirilmeden varlığını sürdürdüğü ve korunduğu görülmüştür. Yaren içinde yapılan kuruluş, işleyişi, üye alımı, mertebe, yemin töreni, yaren teşkilatını yönetenler, toplantı kuralları, giyim kuşam, selamlaşma, oturma düzeni, yiyecek ve içecek sunumu, yaren mahkemesi, mendil yakma ve yaren içindeki diğer ritüeller bu duruma örnek olmuştur. Simav bölgesinde folklorik yapının bozulmadan günümüze kadar yaşatılıp aktarılmasında yaren teşkilatının önemli bir yer teşkil ettiği bilgisine ulaşılmıştır. Bu duruma örnek olarak ise yaren içinde oynanan yöresel oyunların, düzenlenen eğlencelerin, kuruluşundan günümüze kadar hiç değiştirilmeden yaşatılması ve korunması gösterilebilir. Yörede yapılan alan araştırmaları sırasında Simav halkı tarafından ahiliğin sadece din ile bağdaştırılması sonucu yarencilik geleneği ile ilgisinin olmadığı söylenmiş fakat yapılan literatür ve gözlem çalışmaları sonucunda Simav yarencilik geleneğinin kökeninin ahiliğe dayandığı bilgisine ulaşılmıştır. Yaren geleneğinde sadece müzikal değişimlerin olduğu görülmüştür. Bu durumun sebebi olarak icra eden müzisyenlerin popüler kültür etkisi altında kalıp, icrasını buna göre değiştirmiş oldukları sonucuna varılmıştır.

11. KAYNAKLAR

Aksaray, A.E. (2018). Geleneksel sohbet toplantıları üzerine bir araştırma / A study on tradational sohbet meetings. Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.

Arlı, M., ve Nazik, H. (2004). Bilimsel Araştırmaya Giriş. Ankara: Gazi Kitabevi. s.73

Bozyiğit, Y. (2000). Simavda Ahilik ve Ahiler,s.9-14

Cenikoğlu, G. T. (1998). Akşehir’de Sıra Yârenleri. İstanbul: Türk Dünyası Araştırmalar Vakfı, s. 15-17,52

Ekim, G. (2012). “Sohbet” toplantılarında, topluluğun kuruluşuna yönelik gerçekleştirilen ilk toplantı ve önemi. Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3(1) s. 97-110.

Ekinci, C. (2018). Fen ve Mühendislik Bilgileri İçin Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Data Yayınları,s.40

Er, T. (1988). Simav İlçesi ve Çevresi Yaren Teşkilatı. (Vol. 101)s,8.9.10.11.12.13.14.15.16.17.30.32.54.64.

Gidiş, V. (2015). Zeybek üzerine bir inceleme. Sanatta Yeterlilik, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, s.2

Güllülü, S. (1977). Ahi Birlikleri. İstanbul: Ötüken Yayınlar,s.21

Gürırmak, A. (1999). Simav’da Yaren Geleneği. İzmir: Hürefe Matbaası, s.2.5.6.8.13

Kütahya 1973 İl Yıllığı. (1973). Kütahya 1973 İl Yıllığı, Ankara, s.85

Öztürk O.M. (2003). Zeybek Kültürü ve Müziği. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Pala, C., ve Erdoğan, E. (1991). Doğası, Tarihi ve Folkloruyla Simav. Kütahya, s. 79.85

Simav Belediyesi (2021). Simav Belediyesi. <https://simav.bel.tr/> Kütahya adresinden elde edilmiştir.

Sürmeli, F. M. (2010). Ege Bölgesi Zeybek Oyunlarının Adlarına Göre Tasnifi ve İncelenmesi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, s. 6

Türk Dil Kurumu (1981). Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Büyük Sözlük. Ankara: Türk Dil Kurumu, s.631

Türk Dil Kurumu (1981-2021). Türkçe Sözlük. Ankara: Türk Dil Kurumu, s.82.852

Kara Düzgün, Ü. (2015).Türk Mitolojisinde Ateş Kültü,s.9

Derleme Sözlüğü (1963-1982).s.4182

Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Büyük Sözlük (1981).s.631

Kişisel Görüşme. Elmülk. 08.11.2018

Kişisel Görüşme. Mert.08.11.2018

Kişisel Görüşme.Çelebi.02.02.2020

Kişisel Görüşme.Kençu.02.02.2020

Kişisel Görüşme.Çetinkaya.02.02.2020

Kişisel Görüşme.Karaduman.02.02.2020

Kişisel Görüşme. Tekeci.02.02.2020

Kişisel Görüşme. Sarı.02.02.2020

Kişisel Görüşme. Aygün.02.02.2020

Kişisel Görüşme.Saygılı.02.02.2020

Kişisel Görüşme.Aygün.02.02.2020

Kişisel Görüşme.Saygılı.02.02.2020

Kişisel Görüşme. Sarı.02.02.2020

Kişisel Görüşme. Kalaycık.17.05.2021

Kişisel Görüşme. Koçak.17.01.2021

12. EKLER

Ek 1. Görüşme Formu

Ek 2. Yaren Yemin Tutanağı 2017 Örneği

Ek 3. Oturma Düzeni Çizelgesi

Ek 4. Alan Çalışmaları Sırasında Çekilen Görüntüler

Görüşme Formu

- 1-Yaren teşkilatınızın kuruluş amacı nedir?
- 2-Yaren teşkilatınızın ismi nereden gelmektedir?
- 3-Yaren teşkilatınızın tarihçesi hakkında bilgi verebilir misiniz?
- 4-Yaren teşkilatınıza üye alımı nasıl yapılmaktadır?
- 5-Yaren teşkilatınıza üye olabilmek için belirlenen bir yaş grubu var mıdır? Neden?
- 6-Yarende belli bir kıyafetiniz var mıdır?
- 7-Yaren teşkilatınızın ahilikle bir ilgisi var mıdır?
- 8-Yaren teşkilatınız ne şekilde yönetilmektedir?
- 9-Yaren teşkilatınızın belirli kuralları var mıdır?
- 10-Yaren teşkilat içi görev dağılımı nasıl ve kim tarafından belirlenmektedir?
- 11-Yareninizde oturma düzeni var mıdır? Ne şekildedir?
- 12-Yareninizde yemek ikramı var mıdır? Ne şekilde sunulmaktadır?
- 13-Yareninizde alkol alınıyor mu?
- 14- Yareninizde müzik var mıdır? Hangi türlerde yapılmaktadır?
- 15- Yareninizde oyun var mıdır? Hangi türler oynanmaktadır?
- 16-Yareninizin Simav kültürüne katkısı var mıdır? Ne şekildedir?
- 17- Yaren kuralları dışına çıkan üyeye ne olur?
- 18- Yarenden atılmaya kim karar verir?
- 19- Yareninizin diğer yarenlerden farkı nedir?
- 20-Üyeler arası yardımlaşma var mıdır? Ne şekildedir?
- 21- Ailenizin teşkilatta olmanıza tepkisi ne şekildedir?
- 22- Akrabalarınızın teşkilatta olmanıza tepkileri ne şekildedir?
- 23- Çocuklarınızın teşkilatta olmasını ister misiniz?
- 24-Sizce yaren teşkilatınız varlığını sürdürmeli mi? Neden?

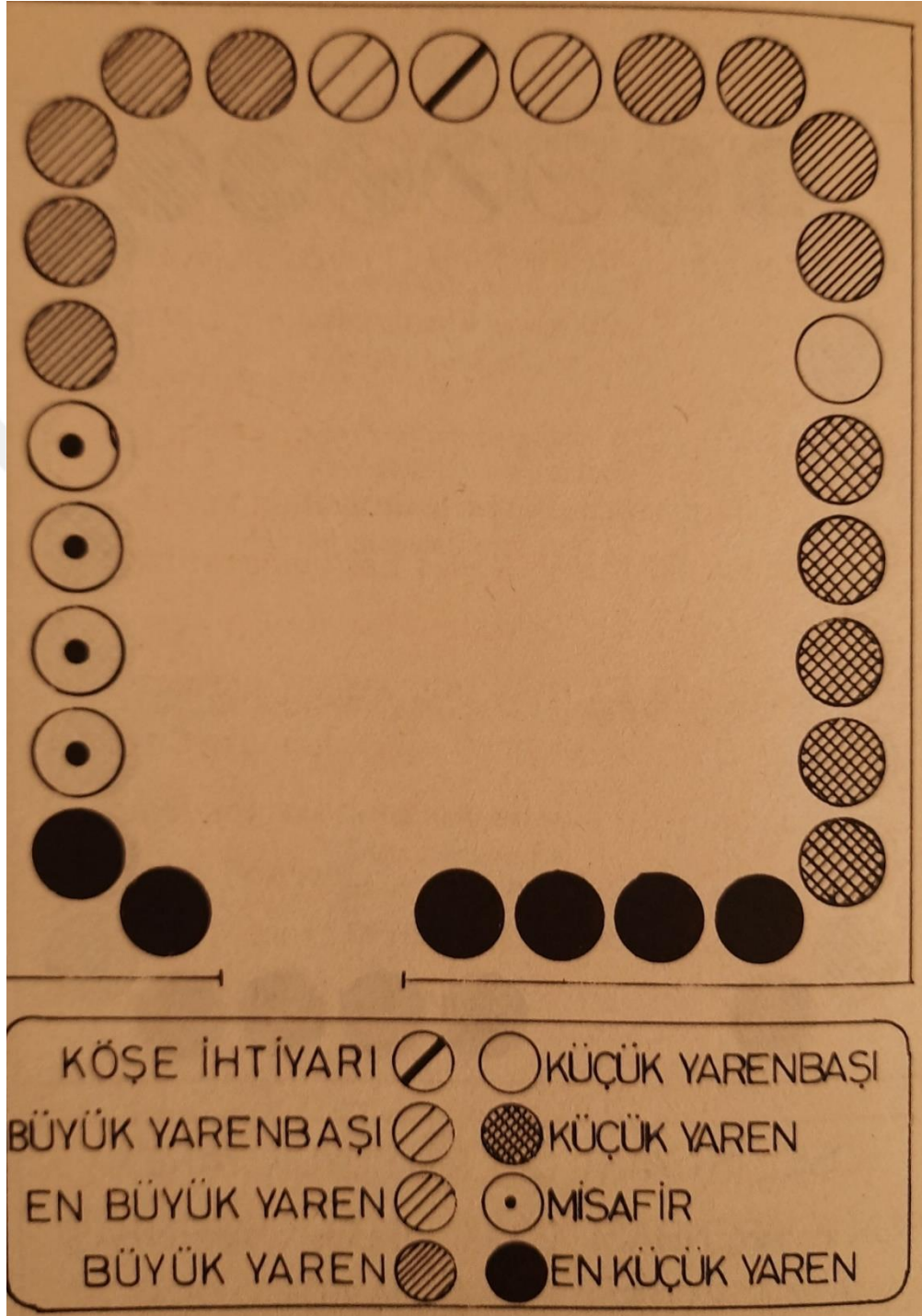
Yaren Yemin Tutanağı 2017 Örneği

2017- 2018 DÖNEMİ
SİMAV SARI ve MOR ZEYBEKLER YARENİ
KÖŞE İHTİYARI
YEMİN TUTANAĞI

Ben Simav'ın Tabakhane Mahallesinden Tevfik oğlu 1966 doğumlu Ömer ERTÜRK olarak 08. 07. 2017 tarihinde, kurulan (yeni bir dönemine başlanılan) SİMAV SARI ve MOR ZEYBEKLER YARENİ'nin KÖŞE İHTİYARLIĞINA tayin edildiğim bu andan itibaren, atalarımızdan miras aldığımız örf ve adetlere uygun yaren törenlerine uyacağıma bütün yaren arkadaşlarımı eşit tutacağıma, hepsini yaşıma göre kardeş ve evlat olarak kabul edeceğime ve yaren sonuna kadar, Köşe İhtiyarlığından azil edilsem dahi, yarenden ayrılmayacağıma, ALLAHIM, KURANIM, SİLAHIM ve NAMUSUM üzerine ant içerim ve bu yeminimi imzomla tasdik ederim.

08. 07. 2017
Ömer ERTÜRK
Köşe İhtiyarı

Oturma Düzeni Çizelgesi

Oturma Düzeni Örneği (Er, 1988, s.134)

Alan Çalışmaları Sırasında Çekilen Görüntüler

(08.11.2018 tarihinde yapılan alan araştırmasından görüntü 1)

(08.11.2018 tarihinde yapılan alan araştırmasından görüntü 2)

(08.11.2018 tarihinde yapılan alan araştırmasından görüntü 3)

13. ÖZGEÇMİŞ

İlk ve orta öğrenimini Tavşanlı'da tamamladı. 2010 yılında Kütahya Ahmet Yakupoğlu Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müzik bölümünü kazandı. Burada viyola ve piyano eğitimi aldı. Bağlama hocasının tavsiyesi üzerine kabak Kemane çalmaya başladı. 4 yıl süren lise eğitimini burada tamamladıktan sonra 2014 yılında Ege Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Temel Bilimler Enstitüsü Türk Halk Müziği bölümünü kazandı. 2018 yılında mezun oldu. 2015 yılında TRT gençlik korosuna katılıp 2 yıl İzmir TRT Radyosuna kabak kemanesiyle eşlik etti. 2018 yılında Ege Üniversitesi'nde "Kabak Kemane Kent Beşlisi Grubu" olarak çeşitli eserler ile dinleti ve konserlere katıldı. 2017-2019 yıllarında Almanya'da düzenlenen konserlerde, çeşitli koro ve solo konserlerinde kabak kemane sanatçısı olarak yer aldı. 2019 yılında Kütahya Lisesinde, 2020 yılında ise Kütahya Halk Eğitim ve Akşam Sanat Okulunda ücretli öğretmenlik yaptı.

